

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

QUEERA BARNBIBLAR

En narratologisk & queerteoretisk analys
av transformationen av berättelsen om
David och Jonatan

QUEER CHILDREN'S BIBLES

A Narratological and Queer theoretical analysis
of the transformation on the story of David and Jonathan

Erik Andersson

Termin: VT12

Kurs: RKT145 Teologi, examensarbete för
kandidatexamen, 15 hp

Nivå: Kandidat

Handledare: Staffan Olofsson

Abstract:

As humans we transfer norms and values, which we are aware or unaware of, to the children near to us. These children embrace them, and the adult's norms and values become the child's own ones. When a Bible story is going to be transformed into a children's bible text it goes through shortening and simplification of the story to fit children's bible edition. The adjustment will be unconscious and conscious choices that change the meaning of the text and the possibility of contextual interpretation. In my essay I have used the narrative and queer theoretical method to examine what happens to the queer leakage and the queer possibilities of interpretation in the transformation between *Bibel 2000* and children's Bibles by the story of David and Jonathan in 1 Samuel chapters 18-20. The narrative analysis has been the basis for the queer theoretical analysis. This method will focus on the story and not the surrounding events or contexts. Based on the method I have shown that the queer leakage that was detected in the *Bibel 2000* almost completely ceased to exist in the two children's Bible versions that I have chosen to use, namely, *De yngstas bibel* and *Bibel för barn*. Basically, the queer leakage in *Bibel 2000* indicates that David and Jonathan would have been more than friends. But in the two children's Bibles editions it states clearly, by direct statements, that David and Jonathan are just "best friends". The consequence is that the possibility for LGBTQ people to identify with these two characters disappear and the child who reads the story can not personally make the choice of which relationship David and Jonathan actually had.

Keywords:

Homosexuality, queer theory, narratology, queer leakage, David and Jonathan, 1 Sam 18-20, children's bibles, transformation, bible studies.

Sammanfattning

Vi människor för hela tiden vidare normer och värderingar, som vi är medvetna eller omedvetna om, till barn i vår närhet. Dessa barn tar till sig dem och utav de vuxnas normer och värderingar bildar barnet sina egna. När en bibelberättelse ska bli barnbibeltext sker förkortningar och förenklingar för att berättelsen ska passa barnbiblarnas format. I anpassningen sker omedvetna och medvetna val som förändrar textens betydelse och möjlighet till kontextuell tolkning. I min uppsats har jag använt mig av narratologiska och queerteoretiska metoder för att undersöka vad som händer med queerläckaget och de queera tolkningsmöjligheterna i transformationen mellan *Bibel 2000* och barnbiblar av berättelsen om David och Jonatan i 1 Samuelsboken kapitel 18-20. Den narratologiska analysen har legat till grund för den queerteoretiska undersökningen. Detta för att fokus ska hamna på berättelsen och inte på omkringliggande händelser eller kontexter. Utifrån metoden har jag visat på att det queerläckage som är påvisbart i *Bibel 2000* näst intill helt upphör att existera i de två barnbibelversioner som jag valt att använda, nämligen *De yngstas bibel* och *Bibel för barn*. I huvudsak består queerläckaget i *Bibel 2000* av anspelningar att David och Jonatan skulle ha varit mer än vänner. I de två barnbiblarna markeras det tydligt genom direkta uttalanden att David och Jonatan är just ”bästa vänner”. Detta får som konsekvens att möjligheten som HBTQ-person att identifiera sig med dessa två män försvinner och att barn som läser denna berättelse inte själva kan göra valet om vilket relation som David och Jonatan faktiskt hade.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och Frågeställningar	5
1.2 Avgränsning och texturval	7
1.3 Metod	9
1.3.1 Narratologi	9
1.3.1.1 Terminologi	10
1.3.1.2 "Characters"	11
1.3.1.3 "Point of view" och "Focalization"	12
1.3.1.4 "Events"	13
1.3.1.5 "Settings"	14
1.3.2 Queerteori	14
1.3.3 Transformation	18
1.4 Tidigare forskning	19
2. David och Jonatan	20
2.1 Bibel 2000: David och Jonatan (1 Sam. Kap. 18-20)	20
2.1.1 "Characters"	20
2.1.1.1 David	20
2.1.1.2 Saul	22
2.1.1.3 Jonatan	23
2.1.1.4 Mikal	24
2.1.2 "Point of view" och "Focalization"	24
2.1.3 "Events"	26
2.1.4 "Settings"	26
2.1.5 Queeranalys	27
2.2 Bibel för barn (David & Jonatan)	29
2.2.1 "Characters"	29
2.2.1.1 David	29
2.2.1.2 Saul	29
2.2.1.3 Jonatan	29

2.2.2 "Point of view" och "Focalization"	30
2.2.3 "Settings"	30
2.2.4 "Events"	30
2.2.5 Queeranalys	31
2.3 De yngstas bibel (David & Jonatan)	32
2.3.1 "Characters"	32
2.3.1.1 David	32
2.3.1.2 Saul	32
2.3.1.3 Jonatan	32
2.3.1.4 Mikal	32
2.3.2 "Point of view" och "Focalization"	33
2.3.3 "Settings"	33
2.3.4 "Events"	33
2.3.5 Queeranalys	34
3. Slutsats och diskussion	35
4. Litteraturförteckning	39
4.1 Primärkällor	39
4.2 Sekundärkällor	39
4.3 Elektroniska källor	40
5. Bilagor	42

1. Inledning

Ett känt begrepp inom kristen tro är ”barnatro”, alltså en tro som vi fått som små barn och som vi bibehållit upp i vuxen ålder. Kanske är det på grund av söndagsskolan, barntimmar eller annan verksamhet som kyrkor och samfund i Sverige bedriver, och har bedrivit, som detta trosuttryck följer människor genom livet. I dessa verksamheter får barn lära sig bibelns berättelser genom läsning av barnbiblar, kanske har de fått en egen bibel eller så lyssnar man till högläsning. Vi ser också att det är i denna ålder som barnen börjar utveckla sina egna normer och värderingar. Det ska sägas att barn är väldigt mottagliga för äldre människors etik och moral. De berättelser som barn får till sig genom barnbiblar har tolkas genom vuxna och omformas till normer hos barnet.¹ I denna process har vi som kyrka och vi som vuxna en särskild uppgift. Våra värderingar och normer traderas vidare till den yngre generationen, ibland medvetet men till största del omedvetet. Ett sätt som detta sker på är genom barnbiblar. Det har i Sverige och i Svenska kyrkan sedan 1860-talet getts ut stora mängder barnbiblar till barn.² Dessa barnbiblar ger uttryck för teologi och är en produkt av sin tids normer och värderingar.³ I den transformation som sker från en svensk bibelöversättning till en barnbibel sker mycket, både vad gäller urval av bibelberättelser, vad gäller tyngdpunkt i berättelsen och i de illustrationer som ofta tillkommer.

1.1 Syfte och Frågeställningar

Min avsikt är att undersöka queerläckaget⁴ och vad som händer med detta i transformationen från bibeltext till barnbiblar. En queer läsning av bibelberättelser och andra berättelser har som uppgift att destabilisera⁵ de normer som berättelsen ger uttryck för. Det gäller

¹ Johansson, Eva, *Etik i små barns värld*, s. 251.

² Dalevi, Sören, *Gud som haver barnen kär*, s. 27.

³ Dalevi, Sören, *Gud som haver barnen kär*, s. 21.

⁴ Med queerläckage menar jag de fakta och antydningar som går att finna då vi läser en text utifrån att heteronormen existerar, det som inte faller inom ramen för heteronormen är det queerläckaget. Texter tolkas, oberoende av när de tillkom, utifrån den icke heteronorma människa som är den tilltänkta läsaren och utifrån den kontext som denne lever i.

⁵ Att erkänna att normen är existerande och att sedan ifrågasätta om den verkligen är rimlig.

heteronormen eller den så kallade heterosexuella matrisen.⁶ Det handlar i grund och botten om att bli medveten om att heteronormen⁷ spelar en roll i vår tolkning och läsning av en text, i detta fall en bibeltext. Det är när vi bli medvetna om detta som möjligheten öppnas för alternativa tolkningar utanför heteronormen eller normen i stort.⁸ Inom queerteologin och den queera bibelvetenskapen finns queerläckaget i de allra flesta texter. Det är dock inte så att den queera tolkningen ställer sig över eller tar bort andra tolkningar. Queer bibelforskningen har för avsikt att den queera tolkningen ska kunna finnas jämsides med andra tolkningar.⁹ I den narratologiska framställningen av berättelserna har jag för avsikt att undersöka queerläckaget och se vad som händer med läckaget efter det att berättelsen har transformerats till barnbibeltext.

Om vi då försöker att läsa texter, bibeltexter och andra texter, med andra infallsvinklar än den heteronormativa eller normerande, då kan vi som läsare se och läsa saker som en läsare med en heteronormativ infallsvinkel för ögon möjligen inte observerar. Jag vill undersöka, på grundval av/med utgångspunkt från/en narratologisk analys, om berättelsen om David och Jonatan har något queerläckage och vad som händer med bibeltexten efter att den transformerats till barnbibeltext.

- Vilket queerläckage har bibelberättelsen?
- Vad sker med läckaget i transformationen till barnbiblar?

⁶ Alternativen för kön är man och kvinna och att dessa positioner är varandras motsatser, både kroppsligt och beteendemässigt. Dessa två kön förväntas känna åtrå och begär till varandra.

⁷ Enligt Ambjörnsson är det de institutioner, lagar, strukturer, relationer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten och något enhetligt, naturligt och allomfattande – alltså det som bidrar till att en viss sorts heterosexuellt liv framstår som det mest åtråvärda och naturliga sättet att leva.

⁸ Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*, s. 119.

⁹ Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*, s. 131.

1.2 Avgränsning och texturval

Jag har valt att begränsa min uppsats till att endast avhandla narratologin och queerläckaget för berättelsen om David och Jonatan i 1 Samuelsboken kap. 18-20 i den hebreiska bibeln, som den översatts i *Bibel 2000*. Valet av bibelberättelse har gjorts utifrån att berättelsen om David och Jonatan just nu florerar i debatten om samkönade äktenskap i Svenska kyrkan och som framtida text för att kunna användas i Svenska kyrkans handbok. För att dra djupgående och allmängiltiga slutsatser skulle det behöva göras upprepade studier på fler berättelser i bibeln. Valet av barnbibelversioner är helt mitt eget och har gjorts utifrån vilka som är vanligt förekommande inom Svenska kyrkans församlingar. Det är *Bibel för barn*¹⁰ och *De yngstas bibel*¹¹ som har sålts i störst upplagor i Sverige de senaste åren. Här skulle jag kunna ha valt *Barnens bibel*, av Anne De Vries, men denna innehåller inte berättelsen om David och Jonatan. Mitt fokus ligger på texten och inte på de tillfogade bildillustrationerna.

Jag har valt att i denna uppsats använda mig av *Bibel 2000* som grundbibeltext. Egentligen av det enda skälet att det är den bibelöversättning som används just nu i Svenska kyrkans församlingar. Denna översättning har också legat till grund för *Bibel för barn* som är en av mina två barnbibeltexter. *Bibel 2000* har däremot inte funnits med i transformationen från bibeltext till min andra barnbibeltext, *De yngstas bibel*. Det är möjligt att detta kan vara ett försvårande faktum i min analys av texterna, samtidigt kan jag inte se att ordalydelser och nytolkningar kan göra någon större skillnad i resultatet av min frågeställning.

Valet av barnbibeltexter har varit relativt lätt då dessa barnbibelversioner är, som jag tidigare skriver, de mest använda just nu inom Svenska kyrkan. *Bibel för barn* har getts ut i över 200 000 exemplar sedan dess tillkomst och översatts till flera språk.¹² *The beginner's bible (De yngstas bibel)* är en internationell säljsuccé och har sedan den första utgåvan tryckts i över 5 miljoner exemplar världen över.¹³ Dessa två barnbiblar täcker också in en större åldersgrupp av barn, allt ifrån de allra minsta då *De yngstas bibel* lämpar sig för högläsning och för barn som precis lärt sig att läsa.¹⁴ *Bibel för barn* lämpar sig för något äldre barn då

¹⁰ Wernolf, Inga, Karlberg, Karin, Östh, Lisa, *Bibel för barn*.

¹¹ Rask, Ulla-Stina, *De yngstas bibel*.

¹² http://webbshop.verbum.se/verbum/webbutik_-_kategorier/webbutik_-_kategorier/barn/bibel_for_barn.ecp?product_category_id=2348&wildparam1=isbn=978-91-52619926*&serialno=978-91-52619926 (Avläst: 2011-12-19).

¹³ <http://zondervan.com/9780310709626> (2011-12-19).

¹⁴ http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik_-_kategorier/barnbiblar/de_yngstas_bibel.ecp?product_category_id=1811 (Avläst: 2012-04-20).

den består av något större textmassa, dock är den skriven på ett enkelt språk.¹⁵ Författarna till *Bibel för barn* har haft tillgång till *Bibel 2000* och på samma sätt är det med översättaren till *De yngstas bibel*. Dock ska sägas att originalutgåvan, *The beginner's bible* har en engelsk bibelöversättning som grund. Denna skillnad är av mindre vikt då textmassan är så kraftigt reducerad att den språkliga transformationen är minimal. Det är snarare så att författarens hågkomst har spelat en större betydelse.¹⁶

¹⁵ http://webbshop.verbum.se/verbum/webbutik_-_kategorier/?ew_3_p_id=52308&product_category_id=2348&wildparam1=isbn=978-91-52619926*&serialno=978-91-52619926 (Avläst: 2012-04-20).

¹⁶ Dalevi, Sören, *Gud som haver barnen kär?*, s. 36.

1.3 Metod

Som metod för denna uppsats har jag valt en narratologisk analys av den valda bibeltexten som ska ligga till grund för vad som sedan kan belysas och analyseras med hjälp av queerteorins begrepp och metoder. Metoden för att undersöka frågeställningen görs på detta sätt i två steg. För det första analyseras den valda bibelberättelsen med hjälp av narratologin och därefter, som steg två, tas resultatet av det första steget och analyseras utifrån queerteorin. På detta sätt blir grunden i resultatet en produkt av en narratologisk analys men resultatet blir en queeranalys. Frågan, som då är rimlig att ställa, är varför det inte går att göra en queeranalys direkt på textmaterialet? Svaret är att den narratologiska analysen fokuserar på berättelsen i sig och inte på exegetik, ursprungstext osv. Om den queera analysen hade gjorts direkt på textperikopen så hade resultatet blivit ett annat eftersom perikopen är ett resultat av översättningar från hebreiska och i vissa fall ännu ett språk innan vi landar i en svensk textversion. Den queerteoretiska analysen av texten blir i och med denna metod något mer kärnfull i det att den sätter fingret på en redan analyserad text. Vid queera analyser direkt på bibeltexter finns en risk att resultatet blir av otydlig karaktär. Den egna åsikten har en mycket större risk att spela oss ett spratt. Det blir också väldigt lätt att hamna i teologiska frågor vilket inte är den här uppsatsen syfte. I och med sammanblandningen med narratologi är mitt mål att vi får en tydligare produkt där processen fram till resultatet blir mer överskådlig.

1.3.1 Narratologi

Narratologi har under de senaste två decennierna revolutionerat bibelvetenskapen. Tidigare har bibelvetenskapen dominerats av en historie-kritisk metod där fokus ligger på den historiska kontexten och människornas historiska situation.¹⁷ Metoden har som avsikt att återskapa den ursprungliga kontext som bibelberättelserna utspelar sig i. Genom en historie-kritisk metod kan vi på ett vetenskapligt och objektivt sätt få en bild av exempelvis bibelns tillkomst. Vi kan också se att en historie-kritisk metod lägger hela sitt fokus på detaljerna och, på grund av detta, missar då de stora dragen och framför allt berättelsernas helhet.¹⁸ Här kommer narratologin och dess fokus på berättelsen in.

Att använda narratologi och en narrativ metod för att analysera de olika textversioner av bibelberättelser som valts i denna uppsats har som sitt största och enda syfte att fokusera på

¹⁷ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 1.

¹⁸ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 2.

berättelsen i sig. Resultatet av den narratologiska analysen kommer inte, direkt, att synas i slutsatsen av uppsatsens frågeställning. Däremot fyller den narrativa metoden en viktig roll i att försöka sätta fokus på vad som händer, sägs, utspelas och vem som agerar i de valda bibeltexterna. Jag är också medveten om att den narratologiska metoden inte är en enda metod utan har präglats av olika skolor och forskare. Varje teori eller metod inom narratologin är ett val och denna uppsats gör inte anspråk på att täcka hela det narratologiska metodfältet. De metoder och teorier som valts är några av dessa. Dessa är valda för att jag som författare tror att de kan tillföra den narratologiska analysen av de bibelberättelser jag valt något väsentligt som kan ha betydelse för resultatet. Jag redovisar även andra teoridelar under metodavsnittet för att det lättare ska gå att se vilka val jag som författare har gjort.

1.3.1.1 Terminologi

I den narratologiska analysen kommer jag använda en rad olika narratologiska begrepp. Dessa kommer ibland att skrivas på engelska inom citattecken och ibland på svenska utan citattecken. Anledningen till detta är att texten blir svårförståelig om jag skulle översätta alla termer till svenska då det för en del av dem inte finns självklara motsvarigheter i svenskan. En del termer är specifika för narratologin och har då ingen motsvarighet inom ett annat språk än engelskan. Det som också kan sägas om de termer jag valt att översätta är att dessa är så frekvent förekommande att det skulle betunga språket så pass mycket att det skulle bli svårt att läsa, framför allt vad gäller då de ska passa in i en svensk mening och behöver böjas för att passa tempus.

Här nedan följer en lista de på engelska termer som jag översatt till svenska, detta för att missförstånd om vilka narratologiska termer det verkligen gäller ska undanröjas.

Narratology – narratologi

Implied author – underförstådd författare

Implied reader – underförstådd läsare

Narrator – narratör

Characters – karaktärer

Traits – drag/karaktärsdrag

Background characters – bakgrunds karaktärer

1.3.1.2 "Characters"

En karaktär är en konstruerad produkt av den underförstådda författaren. Genom att ge berättelsens karaktärer olika egenskaper kan berättelsen föras vidare. I metoddelen som ska analysera karaktärerna är syftet att utröna hur, och i viss mån vilka, berättelsens karaktärer är. Som grund i karaktäriseringen av berättelsens karaktärer har vi endast den underförstådda författarens information att tillgå. Denna information kan delas in i två olika områden, nämligen "telling" och "showing". Med "telling" menas det som den underförstådda författaren berättar explicit, exempelvis att David är en ärlig man. "Showing" å andra sidan är den information som är något mer subtil och som den underförstådde läsaren erhåller genom handlingar som karaktären gör, att David hela tiden berättar sanningen vilket i sin tur gör att läsaren tolkar detta som att David är en ärlig man.¹⁹ Metoden som rör "telling" är lättare än den som handlar om "showing". Detta av naturliga skäl, då det är svårare att säga något om en karaktär utifrån vad läsaren har hittat i texten utan att det är uttalat explicit. Denna metod kan jämföras med Rimmon-Kenans metod om direkt och indirekt karaktärisering. Direkt karaktärisering kan jämföras med "telling" i det att här får vi explicit information om hur en karaktär är och indirekt karaktärisering med "showing" där det mer gäller handlingar eller händelser som spelar roll för karaktäriseringen.²⁰

Enligt Seymour Chatman är det så att varje gång vi möter en karaktär i berättelsen får vi information om karaktärens drag. Möter vi den igen så kan karaktäriseringen kompletteras med ytterligare drag. Det är också så att vi kan få information som vi tidigare redan var medvetna om eller att de nya dragen förändrar karaktäriseringen.²¹

Utifrån karaktärsdragen hos berättelsens karaktärer kan vi sedan kategorisera dem enligt Forsters två typer av karaktärer, nämligen "round" där karaktären besitter olika typer av karaktärsdrag som kan stå i konflikt med varandra. Ett exempel skulle kunna vara att en karaktär är snäll ibland och elak ibland. Den andra typen av karaktär är "flat" som betyder att en karaktär besitter egenskaper som är enformiga och förutsägbara, såsom att karaktären alltid förväntas göra goda handlingar.²² Det talas också om karaktärer såsom statiska eller dynamiska vilket innebär att en statisk karaktär har samma drag genom berättelsen medan en

¹⁹ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 52.

²⁰ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 42-45.

²¹ Chatman, Seymour, *Story and discourse*, s. 119-121.

²² Forster, Edward Morgan, *Aspects of the Novel*, s. 46-48.

karaktär som är dynamisk kan förändra och byta sina drag under berättelsens gång.²³ Denna typ av kategorisering har också sina baksidor i att det lätt blir en hierarki mellan ”round” och ”flat”. Vi som tolkare lägger lätt ett moraliskt ställningstagande i klassificeringen av karaktären.²⁴ Att leva sig in i en berättelse som vi läser är förmodligen något som alla läsare har gjort vid något tillfälle. Powell för fram tre kategoriseringar kring denna inlevelse. Till att börja med har vi det empatiska läsandet där läsaren lever sig in i en karaktär som liknar läsaren själv. Detta kan både gälla realistiska karaktärsdrag som karaktärsdrag som är idealistiska. Powell talar också om sympati såsom att läsaren ska känna med karaktären. Sympati skiljer sig från empati genom att läsaren inte kommer lika nära och inte känner igen sig lika väl i karaktären. Den sista av Powells igenkänningsfaktorer handlar om antipati där läsaren känner avståndstagande från karaktären.²⁵

En annan typ av kategorisering är Harveys uppdelning i protagonister, bakgrundskaraktärer, ”card” och ”ficles”. Protagonisten är karaktären som förändrar berättelsen och som är mer fulländad än andra. Till skillnad från denna har vi bakgrundskaraktärer som har som uppgift att fylla ut berättelsen. I mellan dessa så finns den tredje typen av karaktärer som är de så kallade ”card” som är en karaktär som nästan är fulländad men statiska och som ändå inte är en protagonist. Här finner vi också Harveys sista mellankaraktär, den han kallar ”ficles” som har en något större betydelse än en ”background character” i det att den har som enda uppgift att fylla en särskild uppgift i berättelsen.²⁶

1.3.1.3 ”Point of view” och ”Focalization”

Värderande ”point of view” är resultatet av den underförstådda författarens värdegrund. Vi som läsare av berättelsen får till oss ett paket av ”sanningar” som är sanning för just den här berättelsen. Det kan vara information såsom att Gud är god, att djur kan tala, att änglar finns osv. Dessa grunder, som den underförstådde författaren ger oss, måste vi acceptera oavsett om det går emot det vi själva tänker och tror.²⁷

För att försöka få svaret på frågan om ”point of view” måste vi som läsare välja vilka uppgifter som vi ska ta med för att finna berättelsens ”point of view”. Denna del av den

²³ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 55.

²⁴ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 54.

²⁵ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 56-57.

²⁶ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 55-56.

²⁷ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 23-25.

narratologiska analysen är kritiserad just för sin ospecifika metod. Beroende på vem som gör tolkningen så får vi olika "point of view" då varje människa ser och lägger märke till olika saker i en text. Gérard Genette har valt att inte använda sig av "point of view" utan använder istället "focalization". Med "focalization" menas från vilken synvinkel eller genom vems ögon som berättelsen berättas. Det går att likna med en kameras plats och vinkel vid en filminspelning.²⁸ "Focalization" kan i sin tur delas upp i "external" och "internal focalization". Med "external focalization" menas att berättelsen berättas utifrån av en åskådare som inte spelar en roll i berättelsen och "internal" betyder att berättelsen berättas genom ögonen på någon av berättelsens karaktärer.²⁹ Vi kan också se en "internal focalization" i berättelsen, nämligen genom att några av karaktärerna i berättelsen visar sin "point of view".

1.3.1.4 "Events"

"Events" är berättelsens handling, det som händer i berättelsen. Utan "events" är berättelsen inte en berättelse. Ett sätt att analysera "events" är genom berättelsens ytstruktur. Detta kan göras i tre steg, nämligen att först parafrasera berättelsen, sen klassificera den och till sist bestämma om det finns något samband mellan "events".³⁰ Att klassificera "events" kan göras enligt Chatmans metod att först bestämma om eventet tillhör kategorin "action" eller "happenings". Med "action" menas exempelvis att "tjuven tog bilen" till skillnad från "bilen blev stulen" som är en "happening".³¹ Vi kan sedan fortsätta med att klassificera händelserna utifrån betydelse för berättelsen. Till detta tar vi uppdelningen i "kernels" och "satellites" till hjälp. Med "kernels" menas de händelser som berättelsen inte skulle kunna vara utan eftersom berättelsen då hade ändrats. Om dessa händelser skulle tas bort så skulle berättelsens logik förstöras. "Satellites" handlar om händelser som skulle kunna tas bort utan att händelsen förstörs. Det är svårt att avgöra vilka händelser som tillhör gruppen "kernels" och "satellites", vilket har inneburit att denna uppdelning inte är så vanligt förekommande inom biblisk narratologi.³² Inom narratologin och området "events" så hittar vi en rad andra analysmetoder såsom hastighet på berättelsen, om den tar paus eller om vissa delar spelas upp fortare eller

²⁸ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 29-32.

²⁹ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 32.

³⁰ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 64.

³¹ Chatman, Seymour, *Story and discourse*, s. 44-49.

³² Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 36.

långsammare än verkligheten. Då denna uppsats fokus ligger på narratologin i steg ett och queerteorin i steg två så har jag valt att inte fokusera på denna del av "events".

1.3.1.5 "Settings"

"Settings" är narratologins adverb, det beskriver när, var och hur en händelse sker.³³

"Settings" ska inte sammanblandas med narratologins "characters". Dessa skiljer sig på ett tydligt sätt genom att "settings" inte kan ansluta sig till en "point of view". "Settings" bygger upp berättelsen och är en produkt av den underförstådde författaren.³⁴ För "settings" i den hebreiska bibeln finns, enligt Tolmie, några vanligt förekommande tecken på hur det används. Det är vanligast att narratören förser oss med information om berättelsens "setting" och att informationen kretsar kring platser och resor som karaktärerna företar sig, även brunnar, floder och så vidare är vanligt förekommande i den hebreiska bibelns berättelser. Ett generellt drag kan sägas vara att den fysiska miljön beskrivs väldigt sparsmakat.³⁵ Information om platser och liknande är av mindre vikt i denna uppsats varför jag kommer att fokusera väldigt lite på detta i min narratologiska analys.

Enligt Tolmie kan fyra frågor vara till hjälp när vi ska undersöka berättelsens "setting", nämligen om den är relevant för resten av berättelsen, om det finns något symboliskt värde sammanhörande med "settings", kan vi se några mönster i "settings" och har den i så fall någon betydelse, och om några positiva eller negativa känslor är kopplade till "settings".³⁶ Vi kan dela in "settings" i tre olika typer; "spatial", "temporal" och "social". Med "spatial" menas det som har att göra med fysisk miljö i berättelsen. Med "temporal" menas de tidsmarkeringar som går att finna i texten. Dessa två har mindre betydelse för denna uppsats men den tredje, den "sociala" är värd att titta lite närmare på. Med "social settings" menas de normer och strukturer tillhörande kultur, politik, ekonomi etc. som finns i berättelsen. Vad som kan sägas om detta är att det har kritiserats för att fokusera för mycket på berättelsens historiska kontext och inte på narratologin i sig.³⁷

³³ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 69.

³⁴ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 69-70.

³⁵ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 107.

³⁶ Tolmie, D. Francois, *Narratology and Biblical Narratives*, s. 106.

³⁷ Powell, Mark Allan, *What is narrative criticism?*, s. 74.

1.3.2 Queerteori

Queerteori såsom vetenskapligt område är relativt ung. Från att queer ha varit ett skällsord för att förnedra och förödmjuka homosexuella människor, i främst USA, under 50, 60 och 70-talet började rörelsen att återta begreppet och vända den negativa attityden genom att själva kalla sig queer, som i grund och botten betyder knäpp eller pervers.³⁸ Under 90-talet fick HBTQ-rörelsen nog av att bli identifierade av den heterosexuellt dominerade världen såsom ”snälla, glada och helt vanliga människor”.³⁹ Queer Nation, en lobbygrupp som med konfrontation och kompromisslöshet vill belysa frågor om aids och hatbrott, markerar och säger ”att tala om för oss att vi inte behöver vara roliga och charmiga människor som lever diskret och marginaliserade i den heterosexuella världen”.⁴⁰ Man skriver vidare att man vill vända den homofobes skällsord till ett vapen som kan användas emot heteronormen.⁴¹ Det är under samma årtionde, 90-talet, som queerteorin på allvar börjar ta sig in i den akademiska världen. Tidigare hade studier endast fokuserats på homosexuellas liv och beteende men nu söker forskare en bredare inriktning som handlar om sexualitet i samhället. Nu skulle den normativa heterosexualiteten kritiskt granskas och studierna riktas på grunden till normer, sexualitet och makt.⁴²

Att försöka göra en sann definition av begreppet queer är att göra våld på queerbegreppets innersta uppgift och syfte. Självklart skulle det vara möjligt att definiera begreppet på ett eller annat sätt och definitionen skulle med säkerhet vara sann i någon mening, men vi skulle missa en annan. Vad queer i själva verket handlar om är kritiserandet av heteronormen och att bryta upp de kategorier som denna placerar människor i.⁴³ Dessa kategorier begränsar de människor som står utanför den heterosexuella normen i det att dessa människor blir definierade av sin omgivning, alltså människor som själva står i heteronormen, utifrån vad som anses vara normalt enligt norm. Utifrån queerteorin så är kategorier såsom man och kvinna, pojke och flicka skapade utifrån performativiteten.⁴⁴ Den performativa

³⁸ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 14-15.

³⁹ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 23.

⁴⁰ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 23.

⁴¹ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 23.

⁴² Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 35.

⁴³ Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*, s. 11-13.

⁴⁴ En handling som i sig leder till en tydlig skillnad i den sociala situationen. Exempelvis när prästen uttalar orden ”Härmed förklarar jag er man och hustru”. När dessa ord har uttalats så förändras lagens syn på dessa två.

handlingen, såsom att barnmorskan på BB uttalar om barnet är en pojke eller flicka, gör något med oss som människor. Vi hamnar i de olika kategorierna såsom man och kvinna.⁴⁵

Vad har nu denna teori med bibeltolkning att göra? Bibeln har genom historien lästs och tolkats för att stödja den heteronormativitet som varit rådande i samhället.⁴⁶ Genom detta har homosociala och möjliga homosexuella relationer i bibeln tolkats som något avvikande och i de situationer där bibeln talar om akter av sexuell natur mellan man-man och kvinna-kvinna har dessa tolkats fördömande utifrån bibeltexten och kanske framför allt av bibelläsaren. Vad vi ofta glömmer i dessa sammanhang är att när bibeln skrevs så existerade inte den idag befintliga uppdelningen i kategorierna heterosexuell och homosexuell.⁴⁷ Därmed inte sagt att homosexualitet som fenomen inte fanns.

Vad den queera bibelläsningen gör är att försöka se bibeltexten i ett nytt ljus där heteronormativiteten är destabiliserad. Detta kan leda till att saker, karaktärer, egenskaper eller händelser hamnar i ett nytt ljus och kan få en ny betydelse för människor utanför normen. Det handlar om att ta vara på den verklige läsarens erfarenheter och sociala position och låta bibelns texter tala till människan där hon står.⁴⁸ Att använda sig av ordet kontextuell bibeltolkning kan både tillföra och försvåra för den queera läsningen. På ett sätt är den queera läsningen just en kontextuell läsning då läsaren som människa läser bibeltexten här och nu som den person den är. Vad gäller queerläsningen handlar det ofta, men inte alltid, om att stå utanför eller ställa sig utanför heteronormen och läsa med de glasögonen. Svårigheten kring kontexten handlar om att inte fokusera på kontexten som rådde när texten skrevs, vilket traditionell kontextuell exegetik gör, utan låta narratologin och queerteorin ta ut sin rätt.

Vad som också kan sägas är att den alternativa tolkning som uppkommer med queerteorin inte alls ska ses som den enda rätta och sanna. Det som queerteorin tar i anspråk är att den queera läsningen ska kunna finnas sida vid sida med den icke queera.⁴⁹ Det handlar inte heller, som Stone påpekar, om att alla ska se queerheten i texten utan vad denna ståndpunkt ger för bild, såsom en bland många olika ståndpunkter.⁵⁰ Utgångspunkten för att

⁴⁵ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, s. 136.

⁴⁶ Stone, Ken, *Queer Commentary and the Hebrew Bible*, s. 33.

⁴⁷ Stone, Ken, *Queer Commentary and the Hebrew Bible*, s. 24.

⁴⁸ Stone, Ken, *Queer Commentary and the Hebrew Bible*, s. 18-19.

⁴⁹ Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*, s. 119.

⁵⁰ Stone, Ken, *Queer Commentary and the Hebrew Bible*, s. 37.

kunna tala om en queer läsning är att kulturen är heteronormativ, men därmed inte heterosexuell.⁵¹

Det är tolkningen som uppkommer när heteronormen erkänns som i denna uppsats kallas queerläckage. Metoden kommer utifrån detta att appliceras på den narratologiska analysen av bibeltexten. Som metod kommer queerläckaget att noteras. Metoden har inte för avsikt att dra slutsatser utifrån vilket queerläckage som påvisas. Queerläckaget kommer att påvisas utifrån det normkritiska perspektivet som queerteorin innebär såsom sexualitet, kön, makt osv.

Att överdefiniera queerbegreppet vore att göra våld på begreppets natur men för att användningen ska bli fruktsam i denna uppsats behöver vi definiera vad vi i just denna analys menar med begreppet queerläckage. Vad gäller queerteorin så ligger det i teorins natur att inte definiera fullt ut. Queer kritiserar i sig uppdelning och kategorisering oavsett vad det gäller. Den optimala världen, enligt queerteorin, är utan uppdelning och definitioner i kön, sexualitet osv. Den definition som jag har för avsikt att göra är inte allmängiltig för alla queerstudier utan anpassad för denna typ av metodanvändning. Med queerläckage menar jag de fakta och antydningar som går att finna då vi läser en text utifrån att heteronormen existerar, det som inte faller inom ramen för heteronormen är det queer läckaget. Texter tolkas, oberoende av när de tillkom, utifrån den icke heteronorma människa som är den tilltänkta läsaren och utifrån den kontext som denne lever i. Såsom exempel skulle kunna tas att en homosexuell kvinna som lever i ett samkönat förhållande år 2012, i ett samhälle där det enligt lag är tillåtet att ingå äktenskap oavsett kön. Samhället har jämställdhet mellan könen som praxis och att sexualitet kan variera mellan heterosexuell, homosexuell, bisexuell eller transsexuell. Utifrån denna kontext läser kvinnan exempelvis bibeltexten om Rut och Noomi i Ruts bok och i texten som talar om relationen mellan Rut och Noomi läser kvinnan ut att dessa två kvinnor skulle kunna ha varit förälskade i varandra då Rut vill följa Noomi och vara tillsammans med henne. Denna läsning är kontextuell i det att den görs utifrån en specifik livssituation. Om en heterosexuell man skulle läsa texten är det inte säkert att texten hade tolkats på samma sätt, dock finns det andra tolkningsmetoder som möjligen skulle komma fram till samma slutsats. Det är tolkningen, utifrån den nutida kontexten, att Rut och Noomi skulle ha haft en kärleksrelation som är queerläckaget i berättelsen. Alltså en tolkning av texten som gjorts utifrån en icke heterosexuell läsare som och inte lever enligt heteronormen. Det är viktigt att poängtera att om läsningen gjorts utifrån en annan kontext och en annan livssituation så hade

⁵¹ Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*, s. 120.

tolkningen kunnat bli en annan. Det ska i detta sammanhang också poängteras att det inte är nödvändigt att tolkaren själv befinner sig i den icke heterosexuella kontexten utan det går också att medvetet försätta sig själva i den teoretiska kontexten och se saken utifrån det. Det är på detta sätt man teoretiserar metoden, vilket är det som är relevant för denna uppsats. Utgångspunkten är den ”vanliga” människan men inom den vetenskapliga disciplinen så teoretiseras utgångspunkten. För att kunna tala om queerläckage så måste tolkningen göras utifrån en kontext som har att göra med kritiserandet av invanda och cementserade könsroller, kön, genus, sexualitet, makt, jämställdhet osv. genom att se queerläckaget erkänner tolkaren den heterosexuella normen.

1.3.3 Transformation

Att tala om transformationer mellan en bibelöversättning till en annan kan vara en utmaning. Att tala om transformation mellan en bibelöversättning till en bibeltext för barn är än mer komplicerat. Eftersom barnbibeltexten är extremt förkortad så försvinner mycket av informationen på vägen och det är lätt att huvudbudskapet i texten förskjuts eller ändras helt. Det är här, som Dalevi på pekar, svårt att veta vad som är författarens hågkomst av bibelberättelsen och hur mycket som är hämtat från bibeltexten.⁵² *Bibel för barn*, som har 272 sidor är skriven av Inga Wernolf, Karin Karlberg och Lisa Östh. Den utkom 1995 och har svenska som originalspråk. Till denna utgåva har förlaget tillfogat bildillustrationer som är tecknade av Ulf Löfgren.⁵³ Den andra utgåvan av barnbibel som jag har analyserat i min uppsats är *De yngstas bibel* med ett omfång av 511 sidor. Den är för första gången utgiven 1989, skriven av Karyn Henley med originaltiteln *The Beginner's Bible*, således skriven med engelska som originalspråk. 2005 gjordes en omarbetad version och 2006 gjorde Ulla-Stina Rask en svensk översättning. Till den omarbetade versionen gjorde Kelly Pulley illustrationerna vilka också återfinns i den svenska översättningen.⁵⁴

⁵² Dalevi, Sören, *Gud som haver barnen kär?*, s. 36.

⁵³ http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik_-_kategorier/barn/bibel_for_barn.ecp?product_category_id=-1,-1,-1,1796,-1,-1 (Avläst: 2012-04-20).

⁵⁴ http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik__kategorier/barnbiblar/de_yngstas_bibel.ecp?product_category_id=2352 (Avläst: 2012-04-20).

1.4 Tidigare forskning

Forskning kring barnbiblar har inte varit ett prioriterat området men under de första tio åren på 2000-talet har Sören Dalevi studerat bibelns berättelser skrivna för barn i sin doktorsavhandling *Gud som haver barnen kär?* vid Karlstads universitet. Med narratologin som metod studerade han bibelns berättelser och såg vad som hände med synen på barn, Gud och Jesus när dessa transformerats till barnbibeltext. I min uppsats har jag inspirerats mycket av Dalevis forskning men använt mig av queerteori istället för, som han, teologi kring gudsbild, människosyn osv. I övrigt finns ingen svensk forskning på området förutom en uppsats från 2004 med titeln *Gamla testamentets texter återberättade för barn* skriven av Klara Roxbergh vid Göteborgs universitet. Mycket av forskningen kring barnbiblar är fokuserad till Tyskland där denna typ av forskning har bedrivits sedan tidigt 80-tal utifrån ett religionspedagogiskt perspektiv. Vad gäller forskning kring narratologi och queerteori har, vad mig veterligen, inte gjorts några studier tidigare. Däremot finns en del forskning med litteraturvetenskapliga metoder kopplat till exegetik. Här kan nämnas Stefan Klints avhandling *Romanen och Evangeliet: Former för Jesusgestaltning i Pär Lagerkvists prosa* från 2002. Klint är också, tillsammans med Kari Syreeni, redaktör till en antologi med texter om bibelns koppling till svensk 1900-tals litteratur i boken *Speglingar: svensk 1900-talslitteratur i möte med biblisk tradition*. 2006 kom också Lina Sjöberg med sin avhandling *Genesis och Jernet: Ett möte mellan Sara Lidmans Jernbaneepos och bibelns berättelser* där hon använder sig av narratologiska metoder för att koppla dessa två samman. Samma år utkom Mikael Sjöberg med boken *Wrestling with textual violence: the Jephthah narrative in antiquity and modernity* där han jämför fem olika versioner av berättelsen om Jephthah i Domarbokens tionde kapitel utifrån narratologiska metoder.

Vad gäller bibelvetenskap med queerinriktning har det under de senaste decennierna gjort en del. Här kan nämnas *The Queer Bible Commentary* som ger en queertolkning på bibelns alla böcker. En av författarna till denna bok är Ken Stone som också skrivit boken *Queer Commentary and the Hebrew Bible* som likaså applicerar queerteori på den hebreiska bibelns texter. Inom svensk bibelforskning har Malin Ekström skrivit en doktorsavhandling med namnet *Allvarsam parodi och möjlighetens melankoli: En queerteoretisk analys av Ruts bok* som utkom 2011. Här analyseras Ruts bok utifrån ett queerteoretiskt perspektiv.

2. David och Jonatan

2.1 Bibel 2000: David och Jonatan (1 Sam. Kap. 18-20)

2.1.1 "Characters"

2.1.1.1 David

David kan sägas vara den valda perikopens huvudperson då hela berättelsen i 1 Sam 18-20 handlar om honom. Davids karaktär påvisar många olika drag under berättelsens gång, i allt från att från början vara en fattig och obetydlig man⁵⁵ som får tjänst hos kungen där han spelar harpa till att vara den som leder Sauls armé ut i krig.⁵⁶ Narratorn visar på Davids härkomst och ursprung i det att han är Jishajs son och att han har bröder hemma i Betlehem.⁵⁷ Han får samtidigt, som befälhavare, leda Sauls arme i krig mot filisteerna vilket han lyckas väl med och blir hyllad för. Vad gäller framgångarna på slagfältet påpekar narrators att David "lyckas väl i alla sina företag".⁵⁸ Detta hävdas vid ett flertal tillfällen bero på att David har Herren med sig.⁵⁹ För detta blir han vida berömd och omtyckt av både Sauls män och folket. David kan tyckas vara en hård man i det att han utan att blinka har ihjäl fienden, kanske till och med i större utsträckning än vad som skulle behövas.⁶⁰ Samtidigt kan vi inte finna några tecken på att David skulle vara aggressiv gentemot någon av berättelsens andra karaktärer trots att Saul vid flera tillfällen har för avsikt att döda David.⁶¹ I relationen med Jonatan visar David en annan sida av sig själv i det att han och Jonatan har någon slags ömsesidig relation, vilket egentligen inte borde vara fallet då Jonatan såsom prins står i överläge i förhållande till honom. Detta kommer aldrig till uttryck då relationen mellan David och Jonatan verkar var

⁵⁵ 1 Sam 18:23.

⁵⁶ 1 Sam 18:5.

⁵⁷ 1 Sam 20:27,29 och 20:6.

⁵⁸ Bibel 2000, 1 Sam 18:14.

⁵⁹ I berättelsen påpekas det på följande ställen att David har Herrens med sig eller på sin sida. 1 Samuelsboken 18:12,14,28 & 20:13.

⁶⁰ I 1 Sam 18:25 begär kungen att David ska ge honom förhudar från 100 filisteer. I vers 27 berättas det att David tar förhudar från 200 filisteer.

⁶¹ Saul ger uttryck för att vilja döda David vid fyra tillfällen, 18:17, 19:1, 19:10 och 20:33.

något helt ömsesidigt och ett förbund som Gud själv har bevittnat.⁶² I denna relation finns också en känslomässig dimension, speciellt då Jonatan och David ska skiljas åt.⁶³ I denna situation kysser dessa två män varandra under tårar och svär varandra en ed om att Gud ska vaka över förbundet och över David och Jonatans efterkommande. Med detta som grund kan vi se hur David är en mycket dynamisk karaktär och har olika karaktärsdrag som i viss mån står i konflikt med varandra, såsom att han kan ha ihjäl filisteerna⁶⁴ utan att blinka medan han å andra sidan framställs som en mycket lugn och harmonisk karaktär.⁶⁵ Vi kan också notera att motsättningarna mellan Davids hårda karaktärsdrag och hans mer mjuka inte behöver vara så stora då den del av hans karaktär som framställs som hård, enligt den underförstådde författaren, är av godo för folket då filisteerna ses om den största fienden.⁶⁶ Trots detta tycker jag att det finns skäl att påstå att Davids karaktär är av slaget "round character" då det finns en rad olika karaktärsdrag hos David som karaktär. David framställs direkt av den underförstådde författaren som en karaktär som lyckas väl i allt han företar sig och att han är omåttligt populär bland Israels folk.⁶⁷ Han framställs också som väldigt ödmjuk och som en man som har väldigt lite självinsikt då hans självbild och omvärldens bild av honom inte alls går ihop. Detta kan ses i det att folket ger uttryck för sin omåttliga kärlek till honom⁶⁸ medan han själv vid flera tillfällen upprepar att han är en fattig och obetydlig man.⁶⁹ Samtidigt är berättelsen full av tecken som kan ligga till grund för en indirekt karaktärisering av David. Vi ser det som en röd tråd i berättelsen att David beskrivs med positiva ord samtidigt som det inte ska förnekas att det i berättelsen finns avsnitt som försöker få Sauls bild av David att lysa igenom, dock är det väldigt tydligt att det är just Sauls bild.⁷⁰ Denna del, som inte är till Davids fördel, framställs som ett sidospår som Saul driver utan att göra något större intryck på den underförstådde läsaren. Detta verkar inte vara den underförstådde författarens bild men samtidigt har denne valt att ha med detta sidospår för att fördjupa spänningen mellan Saul och David. Det tycks snarare vara så att det inte är en negativ bild av David som försöker komma

⁶² 1 Sam 20:42.

⁶³ 1 Sam 20:41-43.

⁶⁴ 1 Sam 18:6.

⁶⁵ 1 Sam 19:9.

⁶⁶ 1 Sam 18:14.

⁶⁷ 1 Sam 18:5,14,28.

⁶⁸ 1 Sam 18:28.

⁶⁹ 1 Sam 18:18, 23.

⁷⁰ 1 Sam 19:9.

fram utan bilden av avundsjuka. Saul talar inte ont om Davids karaktär vid något tillfälle, däremot vill han röja honom ur vägen upprepade gånger som ett resultat av just avundsjuka.⁷¹

Davids karaktär kan sägas vara berättelsens protagonist i det att beroende av vad David företar sig så förändras berättelsen. Davids karaktär är huvudrollen i berättelsen och utan denna karaktär så faller hela berättelsens grund.

2.1.1.2 Saul

Berättelsen målar redan i början av perikopen upp bilden av Saul som kungen som knyter sin tjänare David till sig, både för sitt underhållande och lugnande värde men också för sin skicklighet i strid.⁷² Men inte långt in i kapitel 18 vänds Sauls tillit i vrede då han med vapen försöker att döda David.⁷³ Denna vrede, ilska och misstänksamhet är något som vid flera tillfällen återkommer i berättelsen. Orsaken till detta skulle enligt narratören vara att Saul överfölls av onda andar från Gud.⁷⁴ Detta skulle innebära att Saul själv inte är orsaken till sitt aggressiva beteende. Samtidigt för också narratören fram den avundsjuka som Saul visar mot David, speciellt i det att folket verkar tycka om David mer än honom. Narratören påpekar också indirekt att det är en rädsla inför att Davids skulle ta kungamakten ifrån honom.⁷⁵ Sauls karaktär är mycket komplex i det att den svänger från att vara lugn och strategisk⁷⁶ till att helt plötsligt bli vred och okontrollerbar.⁷⁷ Ju längre berättelsen går, ju mer lyser Sauls hat och vrede över Davids framgång igenom. Detta skulle kunna vara ett starkt tecken på att även Sauls karaktär är av en "round character". Vi ser också en utveckling hos Sauls karaktär i det att han blir mer och mer avundsjuk och mer och mer aggressiv. Detta ser vi i 1 Sam 18:8 då Saul säger "Åt David ger de tio tusen och åt mig tusen" och vidare i 1 Sam 18:29 då Saul uttrycker att "för all framtid blev han Davids fiende". I berättelsen kan vi se att det från början finns en önskan från Sauls sida att dra nytta av Davids framgång,⁷⁸ det blir sedan för mycket för Saul och avundsjukan tar över och han försöker röja David ur vägen genom att låta honom

⁷¹ 1 Sam 18:11, 17, 19:10.

⁷² 1 Sam 18:2-10.

⁷³ 1 Sam 18:11.

⁷⁴ 1 Sam 18:10.

⁷⁵ 1 Sam 18:8.

⁷⁶ 1 Sam 18:5.

⁷⁷ 1 Sam 19:9-10.

⁷⁸ 1 Sam 18:5.

gå under i krig.⁷⁹ Inte heller detta lyckas och Saul försöker ta saken i egna händer och döda David,⁸⁰ vilket han inte lyckas med. Här ser vi en utveckling hos Sauls karaktär i det att han blir mer och mer beslutsam i att döda David. Saul måste också ses som en av berättelsens protagonister då berättelsen inte hade haft någon substans om hans karaktär inte hade varit en del av händelserna.

2.1.1.3 Jonatan

Narratorn i berättelsen ger en, i mångt och mycket, enhetlig bild av Jonatan. Han är son till Saul, vilket innebär att han är prins och en man av hög status. I berättelsen har karaktären, som det verkar, till uppgift att i allt han företar sig hjälpa David i sin kamp mot Saul. Detta gör han förmodligen av ett skäl, det att han älskar David lika högt som sitt eget liv.⁸¹ Detta kan tyckas vara viktigt i berättelsen då det nämns vid ett flertal tillfällen. En annan egenskap som Jonatan verkar besitta är att lägga bort sin status inför David. David är tjänare vid Sauls hov och då också tjänare till Jonatan. Jonatan beskylls vid ett tillfälle för att vara en ”horunge” av sin far Saul och att han drar skam över sig i det att han umgås med David. Detta påstående skulle indirekt kunna tolkas som att David och Jonatan har en relation som är mer än på ett homosocialt plan.⁸² Det kan här föras fram att det skulle kunna finnas en homoerotisk relation mellan David och Jonatan.⁸³ Det kan endast byggas på den fysiska kärlek som David och Jonatan visar varandra och den antydning som Saul gör tidigare i berättelsen då han kallar Jonatan för ”horunge”.⁸⁴ Jonatan som karaktär är som tidigare nämnts en relativt entydig karaktär. Detta kan tyda på att Jonatan blir mer av en ”flat character” i berättelsen. Hans karaktär utvecklas inte nämnvärd under berättelsens gång och fungerar konstant som en medhjälpare till David.⁸⁵ Mycket av den underförstådde författarens bild av Jonatan går ut på att bevisa hans kärlek gentemot David. I direkt tal och i handling berättar den underförstådde författaren hur fäst Jonatan är vid David.⁸⁶ Som karaktär tillhör Jonatan kategorin ”ficelles” då han inte är en ”background character” eftersom han har en för

⁷⁹ 1 Sam 18:17.

⁸⁰ 1 Sam 19:10.

⁸¹ 1 Sam 18:1,3, 20:17.

⁸² Homosocialitet: vänskap mellan två män.

⁸³ Stone, Ken, *Queer bible commentary*, s. 206.

⁸⁴ 1 Sam 20:30.

⁸⁵ 1 Sam 18:4, 19:2, 20:2.

⁸⁶ 1 Sam 18:3, 19:1, 20:3.

stor betydelse för berättelsen. Samtidigt är han inte heller en protagonist till fullo eftersom stora delar av hans karaktär är en sidoberättelse till huvudberättelsen om kampen mellan David och Saul. Berättelsens om Jonatans känslomässiga band till David går som ett sidospår genom berättelsen, dock har den betydelse för huvudberättelsens slut.

2.1.1.4 Mikal

Mikals roll i berättelsen är av karaktären ”background character”. Mikal framträder för första gången i berättelsen då Sauls dotter Merav redan blivit bortgift till en annan man och Sauls andra dotter Mikal blir andrahandsvalet. Narratorn poängterar att Mikal blivit kär i David och att Saul tycker detta är bra.⁸⁷ Mikal blir alltså Davids fru. Dock ser vi inte på något ställe i berättelsen att varken den underförstådde författaren eller David själv uttrycker att han har några känslor till Mikal. Mikal är trogen sin man och gör vad som står i hennes makt att hjälpa David undan Sauls våld. Hon varnar David och ser till så att han kan fly undan Saul. Hon visar på handlingskraft och listighet då hon istället för David lägger husguden i sängen så att Sauls män ska tro att det är David som ligger där. Hon blir anklagad för att ha lurat sin far men försvarar sig med att hon blivit tvingad av David.⁸⁸

2.1.2 ”Point of view” och ”Focalization”

I berättelsen om David och Jonatan drivs berättelsen hela tiden framåt av en utomstående narrator som när den vill att karaktärerna själva ska komma till tals låter dem göra det genom direkt tal i berättelsen. Narratorn har ett förhållningssätt till texten såsom sittande över händelserna och blicka nedåt. Narratorn är i sig inte en av karaktärerna i berättelsen, med andra ord det som Genette kallar ”external focalization”. Dock kan vi på ett flertal ställen i texten se att narrators uttrycker det som karaktären känner såsom i kapitel 18 vers 12 då narrators berättar: ”Då blev Saul rädd för honom, eftersom Herren var med David men hade vänt sig från honom”.⁸⁹

Likaså kan vi se i kapitel 19 vers 1-2 att narrators driver berättelsen framåt genom att förklara vad karaktärer, som i detta fall är Jonatan, har för tankar bakom sina handlingar och låter sedan Jonatan själv poängtera detta genom ett direkt tal: ”Saul talade med sin son Jonatan och med sina närmaste män om sin avsikt att döda David. Men Jonatan var mycket

⁸⁷ 1 Sam 18:19-20.

⁸⁸ 1 Sam 19:11-17.

⁸⁹ 1 Sam 18:13.

fäst vid David och varskodde honom. – Saul vill döda dig, sade han. – Var därför på din vakt i morgon bitti, göm dig och håll dig dold.”.⁹⁰ Vad som också är centralt i narrators sätt att berätta handlingen är frånvaron av kvinnor. Vi har, förutom i ett avsnitt, en mycket stor frånvaro av kvinnor i texten. Vi ser berättelsen utifrån mäns ögon och deras tankar. Som sagt sker ett brott i detta, annars genomgående synsätt, då vi får följa Mikals list då hon lurar Saul och hjälper David att fly undan i kapitel 19 verserna 11-17.

Vad vi också se är att berättelsens underliggande ”point of view” är Davids utvaldhet och hans överläge i förhållande till Saul. Detta visas då narratören vid ett flertal tillfällen säger att David har Herren med sig⁹¹ och att Herren aktivt påverkar Saul i en negativ riktning.⁹² En annan sak som i något har med detta att göra är Jonatans totala kärlek till David som han uttrycker vid ett flertal tillfällen både själv och med hjälp av narratören. Tydligast kan vi se detta i inledningen till kapitel 18 då narratören två gånger under tre verser uttrycker Jonatans känslor genom att säga att ”han älskade honom lika högt som sitt eget liv.”.⁹³ Narratören bekräftar också Jonatan och Davids relation genom att den ”extern focalization” berätta att Jonatans namn inte ska utplånas ur Davids släkt.⁹⁴

Vi kan också se en ”internal focalization” i berättelsen, nämligen genom att några av karaktärerna i berättelsen visar sin ”point of view”. Jonatan har endast Davids bästa för ögonen i det han företar sig, detta skulle kunna vara ett tecken på att berättelsen innehåller en ”point of view” av ”internal focalization” genom Jonatans ögon. Detta kommer framför allt fram i två avsnitt av berättelsen, först när Jonatan ska ta reda på om hans far, Saul, är vänligt inställt till David⁹⁵ och när Jonatan gör upp planen om hur han ska meddela David om Sauls inställning.⁹⁶ Vi ser det tydligt hos Sauls karaktär när hans avundsjuka mot David lyser igenom och blir grunden för hans hat och vrede. Denna ”point of view” är underordnad narrators ”external focalization” men bidrar i allra högsta grad till att ge berättelsen ytterligare en dimension.

⁹⁰ 1 Sam 19:1-2.

⁹¹ 1 Sam 18:12, 14, 28.

⁹² 1 Sam 18:10.

⁹³ 1 Sam 18:1, 3.

⁹⁴ 1 Sam 20:15-16.

⁹⁵ 1 Sam 20:25-34.

⁹⁶ 1 Sam 20:18-24.

2.1.3 "Events"

18:1-8	David speciell.
18:9-16	Saul ogillar David.
18:17-26	David erbjuds bli Sauls måg.
18:27-30	David bevisar sin lojalitet mot Saul.
19:1-6	Saul vill döda David, Jonatan vill inte.
19:7-8	David hos Saul igen.
19:9-17	Saul försöker döda David.
19:18-24	Saul jagar David men hamnar i extas.
20:1-3	David nära döden.
20:4-9	Jonatan hjälper David.
20:10-23	Jonatans plan att rädda David.
20:24-29	Nymånadsfest hos Saul.
20:30-34	Saul vill döda David.
20:35-39	Jonatan genomför sin plan för att rädda David.
20:40-43	Jonatan och David säger farväl. ⁹⁷

När berättelsen om David och Jonatan i *Bibel 2000* parafraseras kan vi se hur Davids utvaldhet får ett stort utrymme. Saul intar positionen som den som ömsom förespråkar David och ömsom vill röja honom ur vägen. Jonatan kan ses som karaktären som fokuserar på att hjälpa David och att avskedet mellan Jonatan och David får stort utrymme.

2.1.4 "Settings"

I berättelsen finner vi formuleringar för sociala uttryck som har att göra med att Saul och Jonatan är av kunglig börd. Vi ser vid flera tillfällen att Saul använder sin makt som kung för att beordra David ut i krig,⁹⁸ Saul har också rätt att hålla David kvar vid hovet.⁹⁹ Det är sedan mycket spännande att se hur Jonatan hanterar sin överordning till David. Jonatan som är Sauls son, alltså prins, ställer sig frivilligt under David i status och rang.¹⁰⁰ Det talas vi flera

⁹⁷ 1 Sam 18-20.

⁹⁸ 1 Sam 18:5, 13.

⁹⁹ 1 Sam 18:2.

¹⁰⁰ 1 Sam 18:4.

tillfällen om Jonatans kärlek till David¹⁰¹ och inte deras kärlek till varandra. Däremot bekräftar David Jonatans kärlek i slutet av berättelsen och börjar tala i vi form, ”Vi båda har svurit varandra en ed i Herrens namn...”.¹⁰²

Inom ramen för ”settings” ska också nämnas den gång då Saul får ett vredesutbrott då inte David kommer till hans bord. Saul säger till Jonatan: ”Din horunge! Var det inte det jag visste, att du hänger ihop med den där Jishajs son och drar skam över både dig själv och din slinka till mor”.¹⁰³ Detta är ett möjligt tecken på att det i berättelsen finns en underförstådd relation mellan Jonatan och David som vanärar kungafamiljen.

2.1.5 Queeranalys

David, såsom berättelsens protagonist, framställs både med normativt manliga termer av framgångsrik i krig, våldsam, stark osv. samtidigt som han också har en mjukare sida som får relativt mycket fokus i berättelsen. David ges karaktärsdrag som musikalisk, kärleksfull mot Jonatan, känslösam i att han gråter vilket inte brukar sägas vara normativt manliga egenskaper.¹⁰⁴ Detta skulle kunna sägas vara ett av berättelsens queerläckage då det går emot könsnormen. Det är detta som Ambjörnsson skriver om då hon kategoriserar det som inte hör till den manliga normen. De attribut och egenskaper som faller utanför normen blir icke heterosexuella. Hon har exemplet att om normen säger att den homosexuella mannen har ett stort intresse för utseende och klädsel så får detta konsekvensen att den heterosexuella mannen blir ointresserad av samma sak. Detta påvisar normen i praktiken.¹⁰⁵

Vi kan också se att berättelsen spelar makthierarkierna ett spratt i det att Jonatan som kunglig inte alls ställer sig över David.¹⁰⁶ Deras relation i berättelsen skulle kunna sägas vara mer jämställd än vad som vore brukligt. Jonatan i sin tur framställs av narratören som att endast ha en sak för ögonen, nämligen David. Han verkar göra allt för att David inte ska råka illa ut. Det påpekas vid ett flertal tillfällen att Jonatan älskar David lika mycket som sitt eget liv. Detta visar också Jonatans handlande när han räddar David utan Sauls våld. Jonatan beskylls av Saul för att vara en ”horunge” och att dra skam över både sig själv och sin slinka

¹⁰¹ 1 Sam 18:3, 19:2.

¹⁰² 1 Sam 20:42.

¹⁰³ 1 Sam 20:30.

¹⁰⁴ Hirdman, Yvonne, *Genus – om det stabila föränderliga former*, s. 48.

¹⁰⁵ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer*, s. 76-77.

¹⁰⁶ 1 Sam 18:4.

till mor. Detta kan ses som en anspelning på att Jonatan och Davids relation kan vara av sådan art att den även innefattade sexualitet. Detta kan sägas vara ett av de starkaste queerläckage som den här berättelsen avger. Att sedan David och Jonatan kysser varandra under tårar och att Gud lovar att vaka över förbundet mellan dem skulle kunna påvisa queerläckage då detta är ett starkt brott mot heteronormen som säger att kyssar och förbund i detta sammanhang endast är förbehållet man och kvinna. För att få hjälp att se detta läckage kan vi tänka oss in i hur gemene man reagerar i dagens samhälle då två män kysser varandra offentligt.

Det finns också en stark "point of view" som skulle kunna tyda på att relationen mellan David och Jonatan har sanktioner från Gud i det att Gud vakar över förbundet mellan dessa två och deras efterkommande. Narratorn upprepar detta vid ett antal tillfällen. Det finns heller inget i texten som skulle tala för att Gud skulle vara emot relationen mellan David och Jonatan, oavsett om den tolkas vara av vänskapskaraktär, homosocialitet eller homoerotik. Vi kan också se att det finns tecken som tyder på att David och Jonatan skulle ses som en enhet då narratörn säger att Jonatans namn inte ska utplånas ur Davids släkt.

Vi kan också finna queerläckage i att relationen mellan David och Mikal inte verkar innefatta några som helst känslor. Vi finner inte vid något tillfälle att David uttrycker att han har vare sig känslor eller sexuella begär till Mikal, sin fru. Mikal framställs snarare som en vinsttrofé för Davids framgång i krig. Davids känslor beskrivs på andra ställen i berättelsen men inte i förhållande till Mikal. Ur ett narratologiskt perspektiv skulle det kunna tala för att varken den underförstådde författaren eller narratörn har för avsikt att få oss att tro att någon kärleksrelation finns. Med queera glasögon tänker vi inte på en kärleksrelation när vi hör att en tvåsam relation är utan känslor.

2.2 Bibel för barn (David & Jonatan)¹⁰⁷

2.2.1 "Characters"

2.2.1.1 David

David framställs som en segrare och en man som folket ger mycket beröm för hans krigsinsatser mot filistéerna. Han har god kunskap i att spela lyra, detta är något som ingår i det att vara tjänare hos kung Saul. Något som också av narratören får mycket utrymme är Davids relation till Jonatan. David och Jonatan är bästa vänner och ska enligt narratören så alltid vara. De lovar varandra vid två tillfällen i berättelsen att alltid upprätthålla denna vänskap. David beskrivs också indirekt som en känslös person i det att han gråter och kramar Jonatan när de ska skiljas åt. David kan sägas vara berättelsens protagonist i det att utan hans karaktär skulle berättelsen sakna substans. Hans karaktärsdrag är rakt igenom enhetliga vilket gör att han kan klassificeras som en "flat character". De drag som grundar detta antagande är att han enahanda framställs som framgångsrik och spelande på sin lyra.

2.2.1.2 Saul

Saul är kung och fader till Jonatan. Kung Saul har David som sin tjänare och står därför över honom i hierarki. Narratören framställer Saul som en mycket avundsjuk man som vill döda David. Detta ska bero på att David fått för mycket beröm av folket. Saul har trots den korta berättelsen en skiftande karaktär i det att han från början var vänligt inställd till David men att han, när David får framgångar på slagfältet, blir avundsjuk. Han lovar Jonatan att inte döda David men ångrar sig strax därefter och försöker att spetsa honom med sitt spjut. Med detta som grund kan vi anta att Sauls karaktär är av typen "round character". Saul har en mycket framträdande roll i berättelsen och utan hans karaktär så vore berättelsen helt död. Detta gör att Saul innehar en av berättelsens protagonister.

2.2.1.3 Jonatan

Jonatan, son till Saul, är allra bästa vän med David. Han är, trots sin relation till Saul, fullständigt lojal mot David. Detta är Jonatans karaktär genom berättelsen vilket gör honom till en "flat character". Jonatan och David lovar varandra vid två tillfällen i berättelsen att

¹⁰⁷ Berättelsen om David och Jonatan finns att läsa i Bibel för barn, 1995, s. 106.

alltid vara vänner. Jonatan hjälper också David undan sin far och när de ska skiljas åt så kramas och gråter Jonatan och David. Detta kan visa på att Jonatan är en känslsam man och att deras vänskap betyder mycket för honom. Jonatan spelar en betydande roll i berättelsen i det att han räddar David. Utan Jonatans inblandning kan vi anta att berättelsen skulle få ett helt annat slut. I och med detta är även Jonatans karaktär en antagonist.

2.2.2 "Point of view" och "focalization"

Att tala om en så här kort berättelses "point of view" är svårt men något kan ändå sägas utifrån berättelsen. Narratorn i berättelsen står för den stora delen av all information, alltså en "external focalization". Det narratörn håller för sant i berättelsen är att Jonatan och David är bästa vänner och att det ska fortsätta så. Narratörn verkar också ta Davids parti i berättelsen och ser David undkommande som något positivt. Saul verkar i narratörns ögon vara den onda vilket visas i att han tänker onda tankar och är avundsjuk.

2.2.3 "Settings"

Vi kan notera att inte finns någon uttalad hierarki mellan karaktärerna i berättelsen. Att Saul är kung, Jonatan prins och David en helt vanlig människa är inget som tar fokus i berättelsen. Hierarkin mellan Jonatan och David verkar inte existera utan de beskrivs som bästa vänner och således på samma jämlika nivå. Jämställdheten i deras vänskap verkar vara av stor vikt då det hela tiden talas i pluralis när vänskapen nämns. Vad gäller "social settings" tycker jag det är av vikt att notera det stora fokus som läggs på att Jonatan och David är bästa vänner. Denna vänskap beskrivs som känslomässig i det att de gråter och kramas.

2.2.4 "Events"

Jonatan och David allra bästa vänner.

Saul blir avundsjuk på David.

Saul vill döda David.

Jonatan varnar David.

Jonatan övertalar Saul om att inte ogilla David.

David åter i Sauls tjänst.

Saul försöker döda David.

David flyr undan Saul.

Jonatan söker upp David.

Jonatan och David lovar varandra att alltid vara vänner.

Utifrån parafraseringen av texten kan vi se hur ytstrukturer bekräftar att David är huvudpersoner genom att mycket fokus ligger på honom. Vi kan också se uttryck för att Sauls person och förhållande till David förändras genom berättelsen. Jonatans roll som den som hjälper David kan också ses.

2.2.5 Queeranalys

I texten i *Bibel för barn* är det svårt att finna något av det som Rosenberg talar om som queerläckage. Det som går att finna är att det poängteras vid två tillfällen att David och Jonatan är ”allra bästa vänner” och att de lovar varandra att alltid hålla ihop. Vi får också veta att Jonatan talar mycket gott om David inför sin far vilket leder till att David får återinträda i kungens tjänst. Att David spelar harpa är inte heller ett uttryck för normen. Denna slutsats är ett resultat av det som våra genus stereotyp säger är kvinnligt och manligt. I det som är manligt hittar vi byxor, motorer, vapen osv. Hos det kvinnliga återfinns vi klänning, köket, rosa osv. Det kan anses gammaldags att tala i dessa termer med det är ändå ett uttryck för en uppdelning i genus mellan man och kvinna.¹⁰⁸ Det är samhällets förväntningar på respektive kön som kommer till uttryck då vi talar om vad som brukar anses lämpligt för en man och en kvinna.

¹⁰⁸ Hirdman, Yvonne, *Genus – om det stablas föränderliga former*, s. 72-74.

2.3 De yngstas bibel (David & Jonatan)

2.3.1 "Characters"

2.3.1.1 David

David bor hos kung Saul på slottet då Saul blev glad av att David spelar harpa. David är god vän med Sauls två barn, Jonatan och Mikal. David lovar Jonatan att de alltid ska vara vänner. Här kan noteras att Mikal tas in i relationen mellan David och Jonatan vilket gör att den går från tvåsam till att innehålla tre parter där båda de biologiska könen är representerade.

Narratorn påstår att David är en bättre krigare än kung Saul då han vann många strider åt Saul. David är karaktären som berättelsen handlar om och kan i och med detta anses vara berättelsens protagonist. Dock kan noteras att Davids karaktär är beroende av de andra karaktärerna.

2.3.1.2 Saul

Saul är kung och blir glad av att David spelar harpa för honom. Saul är väldigt avundsjuk på David eftersom folket tycker att han är en bättre krigare än han själv. När Saul blir arg försöker han döda David. Saul har en tvetydig karaktär i och med att han både är glad och arg på David. Detta skulle kunna tyda på en "round character" men det finns alldeles för lite information för att kunna dra en sådan slutsats.

2.3.1.3 Jonatan

Jonatan är prins och således son till kung Saul. Han har en syster som heter Mikal och dessa två och David är goda vänner. Jonatan är mycket lojal mot David och hjälper honom fly undan Saul. Jonatans karaktär skulle kunna tyda på att han har drag av en "flat character" i det att han har som enda uppgift att vara Davids vän och hjälpa honom undan Saul. Jonatan kan kategoriseras som en "ficelles" i berättelsen då han inte kan sägas vara en "background character" utan har en något större betydelse för berättelsen.

2.3.1.4 Mikal

Mikal är dotter till kung Saul och syster till Jonatan. Hon är god vän med David. Mikal är en "background character" då hon endast finns med en gång i berättelsen. Berättelsen skulle vara den samma utan hennes karaktärs medverkan.

2.3.2 "Point of view" och "Focalization"

Berättelsen berättas helt utifrån "external focalization" genom narrators ögon. Vid ett tillfälle sker undantag från detta då Saul tänker en tanke och då Jonatan uttrycker sig i direkt tal. Detta gör att det är narratören som driver berättelsen framåt.

2.3.3 "Settings"

Ett socialt värde som kan vara värt att notera i avsnittet "settings" är den kungliga hierarki som har en del fokus i berättelsen. Karaktärerna tituleras med kung och prins vilket visar på att detta är av betydelse. Hierarkin kvarstår genom hela berättelsen vilket gör att David upplevs som en karaktär som står under Saul och Jonatan. Samtidigt kan sägas att vänskapen mellan David, Jonatan och Mikal möjligen gör att denna hierarki tonas ner en aning.

Vänskapen verkar växa sig starkare under berättelsens gång och till slut verkar det finnas känslomässiga band mellan David och Jonatan i det att de lovar varandra att alltid vara bästa vänner.

2.3.4 "Events"

David spelar harpa hos Saul.

David bor på slottet hos Saul.

Jonatan god vän med David och Mikal.

Saul blir avundsjuk på David.

Saul försöker döda David.

Jonatan varnar David.

David måste fly långt bort.

Jonatan och David lovar varandra att alltid vara bästa vänner.

I parafraseringen av berättelsen kan vi se att fokus ligger på David och hur andra karaktärer interagerar med honom genom berättelsen. Vi kan också se hur Sauls agerande får relativt stort utrymme och att Jonatans försök att skydda David har en avgörande roll i berättelsens uppbyggnad.

2.3.5 Queeranalys

Om vi talar om queer som det som bryter mot normen i vårt samhälle så är det svårt att finna något som skulle tala för något som helst queerläckage i berättelsen från *De yngstas bibel*. Berättelsen lägger sitt fokus på att Jonatan, Mikal och David är vänner och att David och Jonatan lovar varandra att ”alltid vara bästa vänner”. Det finns inget påvisbart queerläckage i detta. Berättelsen stärker snarare normen om manlig vänskap. Det som möjligen skulle bryta mot normen är att två män och en kvinna är vänner i ett och samma kompisgäng. Inte heller detta ska sägas med säkerhet men vi kan ha lite hjälp av Hirdman som talar om att homosociala relationer mellan män oftast har det att de just är män som det gemensamma. Tas en kvinna med i gruppen så försvinner de homosociala aspekterna som binder männen samman.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Hirdman, Yvonne, *Genus – om det stabila föränderliga former*, s. 69-70.

3. Slutsats och diskussion

Att ge sig på att påvisa ett queerläckage i en bibeltext är en svår uppgift. Inte för att en bibelläsare med icke heterosexuella glasögon har svårt att finna dessa passager i bibeln utan för att queerteorins terminologi är svår att greppa. Det ligger i själva teorins natur att det inte ska gå att definiera fullt ut. Detta då de queera begreppen inte har en entydig definition och att det allt som oftast inte ska finnas en definition då ordet queer står för motstånd mot definitioner och uppdelning i kategorier. Detta kan leda till att det blir svårare att påvisa queerläckaget vetenskapligt. Det tenderar att glida in på egna värderingar och egna tolkningar vilket kan vara en stor nackdel men det kan också i dessa sammanhang vara till fördel då vi hamnar väldigt nära verkligheten för hur vardaglig kontextuell bibelläsning kommer till uttryck. Detta ser vi också i många andra typer av bibeltolkning utifrån kontext och historia. I den queera tolkningen utifrån queerläckaget görs den icke heterosexuella människans tolkning utifrån dennes kontext till vetenskap där perspektiven förändras.

Jag har medvetet valt att inte belägga alla queerläckage med källor från utomtextuellt material för att ge min metod en rimlig chans att få stå för sig själv. Normer och värderingar har tendensen att inte vara uttalade och nedskrivna. Skulle det vara så glider vi över i lagar och regler vilket detta inte handlar om.

Då metoden består i att först göra en narratologisk analys och sedan gå vidare och applicera queerteorin på resultatet får vi en ganska svag indiciekedja. Jag anser dock att denna uppsats har som sin styrka att denna kedja går att följa genom hela processen. Normen är svår att sätta fingret på men jag hoppas och tror att jag beskrivit dessa slutsatser så väl att tolkningen inte blir orimlig. Det måste nämnas att queerteorin och den queera bibeltolkningen inte har som ambition att komma med den slutgiltiga sanningen utan en sanning som får stå bredvid en annan för att bredda tolkningstraditionen. I den queera bibeltolkningen är det viktigt att vara medveten om att det också finns andra tolkningar som kommer fram till andra slutsatser. Vad gäller berättelsen om David och Jonatan så finns välgrundade tolkningar som inte alls drar slutsatsen att David och Jonatan skulle ha haft en kärleksrelation utan att beskrivningen om kyssar och fysisk närkontakt handlar om den historiska kontextens kulturella uttryck. Detta innebär dock inte att queerläckaget i berättelsen upphör att existera. Det är det som är själva poängen med denna teori, att läckaget finns där om vi väljer att se texten med de queera glasögonen. I den queera tolkningen som denna uppsats gör finns risken

att den uppfattas som anakronistisk då det inte fanns uppdelningar i heterosexuell och homosexuell då texten tillkom. Den queera bibeltolkningen kanske i sig kan sägas vara anakronistisk då den tar nutidens normer och applicerar dem på dåtiden. I denna mening ska den också så vara då queerläckaget är just detta. Skulle vi välja att inte erkänna kategorierna homo, hetero, bi, trans osv. vid den queera läsningen av texten så glider tolkningen iväg och blir mer historie-kritisk.

Jag ser en stor fördel med att tillämpa min metod på material i det att det blir mycket lätt att göra jämförelser utifrån resultatet. Här har förarbetet med narratologin en viktig roll då vi sätter fingret på berättelsens beståndsdelar utifrån just själva berättelsen. Vi tar inte hänsyn till den dåvarande kulturen eller historien utan fokuserar på läsningen här och nu utifrån läsarens egen kontext eller det vetenskapliga perspektiv som en person valt för att se bortom heteronormen.

Utifrån de frågeställningar som uppsatsen avhandlar kan vi med queerteorin som redskap konstatera att bibeltexten om David och Jonatan har delar som faller inom ramen för queerläckaget. Läckaget består till största del av brott mot könsnormer i vad som är manligt och kvinnligt, vad som tillhör en vänskapsrelation och vad som tillhör en kärleks/sexuell relation, hur dessa två män förhåller sig till varandra utifrån sina roller i berättelsen och vilken fysisk kontakt som är möjlig mellan två män. Könsrollerna handlar ofta om David som inte följer dagens kulturella regler för hur en man är. Vad gäller vänskapsrelationerna kan vi vid flera tillfällen se att det poängteras att David och Jonatan har en mycket speciell tvåsam relation som innehåller både fysisk kontakt och kraftfulla känslor. Anspelningen på orden ”horunge” skulle kunna innebära att Jonatan gjort något sexuellt med David. En annan sak som är spännande är frånvaron av känslor i relationen mellan David och Mikal. Dessa delar går att tolka som ett queerläckage då vi läser den med en icke heterosexuell kontext som grund. Vi ser också att Gud vid flera tillfällen verkar sanktionera relationen mellan David och Jonatan vilket talar för att den är något gott.

Vad som sedan händer när bibeltexten ska transformeras till en text som ska passa ett barn är att queerläckaget verkar minskar i omfattning. I *Bibel för barn* kvarstår talet om att de alltid ska vara en del av varandras liv men i denna version förtydligas det att de ska vara vänner. Här har alltså möjligheten att själv läsa in en kärleksrelation försvunnit helt i det att den bytts ut mot en uttalad vänskapsrelation. Det finns också en del av den ”mjukhet” som David uppvisar kvar i bibeltexten. Dock kan sägas att de tydligaste läckagen omformuleras så att en vänskapsrelation tydligare träder fram. Det som i bibeltexten uttrycktes som kyssar och ett förbund som Gud vakar över blir i *Bibel för barn* till kramar och ”bästa vänner”. Här kan

vi också se ytterligare ett tydligt tecken på att barnversionen tar bort utrymmet för att tolka in något annat än vänskap.

I transformationen till *De yngstas bibel* kan vi se samma tendenser och kanske till och med mer. Queerläckaget som hittades i bibeltexten verkar försvinna helt och omtolkas till vänskap. Dock uppstår möjligen ett nytt läckage i att vänskapen är mellan två män och en kvinna vilket inte heller kan anses höra till normen. Dock ska sägas att om en tvåsam relation bli tresam så försvinner mycket av möjligheterna att tala om en tvåsam kärleksrelation. Om queerläckaget skulle peka på att det finns en homosexuell relation mellan David och Jonatan löses denna upp och förintas av att Mikal tas in i relation.

Vi kan efter genomgång av materialet konstatera att queerläckaget som hittades i bibeltexten nästintill utraderades i transformationen till bibelberättelse för barn i olika åldrar. Om detta är medvetet eller omedvetet säger min analys ingenting om. Det har heller inget syfte att utröna detta i detta läge utan konstaterandet att det skett, utifrån det perspektiv som uppsatsen använder, anser jag räcker för att en diskussion ska kunna föras.

Vad gäller resultatet av min frågeställning blir detta något otydligt för att jag begränsat mig till en bibelperikop. Det går att dra slutsatser om just denna lilla del av bibeln men inte i allmänhet. I transformationen till barnbiblar kan tyckas självklart att saker förenklas och att händelser anpassas till barns nivå. I detta resonemang blir denna uppsats föreställningar helt oväsentliga. Dock är jag av åsikten att detta inte är fallet. Även om en förenkling av texten är nödvändig så måste vi vara varsamma och medvetna om vad det är vi förenklar. Detta är inget som bör göras utan vidare eftertanke. Jag kan se att det finns en mening med att ”mjuka upp” exempelvis våldssituationer för att skydda barn mot denna typ av skildringar, däremot inte vad gäller kärleksrelationer. Att undanröja möjligheten till en queer tolkning genom att kyssar och en relation som Gud vakar över förändras till att bli allra bästa vänner och kramar anser jag vara fel väg att gå. I detta likställs våld med homosexualitet som två fenomen som kan skada barnet vilket i sig gör denna uppsats frågeställning och problemformulering än mer relevant. I detta anser jag att uppsatsen har ett tydligt och relevant syfte då det är av vikt att dessa frågor diskuteras.

Vi kan också se att äktenskapet mellan Mikal och David förändras i transformationen. Då detta redan för början faller inom ramen för den heterosexuella matrisen så är denna förändring inte en del av den queera förlusten. Däremot är det spännande att se att även denna relation förändras till vänskap i *De yngstas bibel*. Kanske kan det handla om att sexuella relationer, vilket äktenskapet mellan man och kvinna får antas innehålla, ska undanhållas från barn. Ur ett sexuellt perspektiv hade det varit spännande att se vad som händer med den

legitima heterosexuella sexualiteten i transformationen. Detta faller utanför vad denna uppsats har för avsikt att undersöka men att vi ändå kan se tendenser i den valda perikopen som tyder på att skildringar av sex och sexualitet, oavsett mellan vilka kön som den förekommer, raderas eller förändras i transformationen.

Vad skulle då syftet vara med att barnbiblar behåller queerläckaget eller delar av det? Detta skulle kunna leda till att barn själva får möjligheten att forma sina egna normer och värderingar och barnets eget universum skulle vidgas till att inte enbart innehålla heteronormen. Det är också av stort vikt då det i vårt samhälle blir allt vanligare med barn som inte lever med en mor och en far. Dessa barn bör också ha möjligheten att tolka sina liv och sin livssituation utifrån bibeln, precis som vuxna har genom läsning av en vanlig bibeltext genom den queera bibeltolkningen. Därmed inte sagt att ett barn skulle göra tolkningen att David och Jonatan är kära då de kysser varandra med att möjligheten ändå finns där. Finns den inte där så har vuxna redan innan raderat möjligheten till ett vidgat universum. Detta förutsätter att detta är vad den äldre generationen vill, vilket inte på något sätt är självklart trots att det svenska samhället just nu går i den riktningen. Det kan av kulturella och religiösa skäl anses vara problematiskt med exempelvis homosexualitet vilket gör att denna möjlighet minimeras.

I det material som uppsatsen presenterar är det också spännande att notera att relationen mellan David och Jonatan inte verkar vara problematisk alls, inte heller att dessa två män visar känslor inför varandra. Däremot är det problematiskt när vi kommer till det möjligt sexuella i relationen. Ur ett homosexuellt perspektiv är det också utmanande att tänka kring homosociala relationer. Det är i verkligheten inte förbehållet att en homosexuell relation nödvändigtvis behöver innehålla sex, precis som en heterosexuell relation kan vara utan detta. I barnbibelversionerna hade det då räckt att tolkningen hade stannat vid att dessa två män tyckt om varandra. Men transformationen stannar inte där utan tar det vidare och uttrycker med tydlighet att det är en vänskaps-/kompisrelation det handlar, vilket utesluter det sexuella mellan dessa två män. Det är i detta som jag anser att det finns en möjlighet att se transformationen som medvetet undanröja möjligheten till en kärleksrelation.

4. Litteraturförteckning

4.1 Primärkällor

Bibelkommissionen, *Bibel 2000*, Stockholm: Verbum förlag, 2001

Rask, Ulla Stina, *De yngstas bibel (Originaltitel: The Beginner's bible)*, Stockholm: Verbum förlag, 2006

Wernolf, Inga, Karlberg, Karin, Östh, Lisa, *Bibel för barn*, Stockholm: Verbum förlag, 1995

4.2 Sekundärkällor

Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur, 2006

Butler, Judith, *Genustrubbel – feminism och identitetens subversion*, Göteborg: Daidalos, 2007 (1990)

Chatman, Seymour, *Story and discourse – Narrative Structure in Fiction and Film*, London: Cornell University Press, 1978

Dalevi, Sören, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder*. Stockholm: Verbum förlag AB, 2007

Ekström, Malin, *Allvarsam parodi och möjlighetens melankoli: En queer teoretiska analys av Ruts bok*, Uppsala: Teologiska fakulteten vid Uppsala universitet, 2011

Forster, Edward Morgan, *Aspects of the Novel*, London: Hodder and Stoughton Ltd, 1974 (1927)

Hirdman, Yvonne, *Genus – om det stabila föränderliga former*, Malmö: Liber AB, 2001

Johansson, Eva, *Etik i små barns värld – Om värden och normer bland de yngsta barnen i förskolan*, Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis, 1999

Klint, Stefan, *Romanen och Evangeliet: Former för Jesusgestaltning i Pär Lagerkvists prosa*, Skellefteå: Norma förlag, 2002

Klint, Stefan, Syreeni, Kari (red), *Speglingar: svensk 1900-talslitteratur i möte med biblisk tradition*, Skellefteå: Norma, 2001

Powell, Mark Allan, *What is Narrative Criticism?*, Minneapolis: Fortress Press, 1990

Rimmon-Kenan, Shlomith, *Narrative Fiction. Contemporary Poetics*, London: Methuen, 1983

Rosenberg, Tina, *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Bokförlaget Altas, 2002

Roxbergh, Klara, *Gamla testamentets texter återberättade för barn*, Göteborg: Göteborgs universitet, 2004

Sjöberg, Lina, *Genesis och Jernet: ett möte mellan Sara Lidmans Jernbaneepos och bibelns berättelser*, Hedemora: Gidlund, 2006

Sjöberg, Mikael, *Wrestling with textual violence: the Jephthah narrative in antiquity and modernity*, *Bible in the modern world* 4. Sheffield: Phoenix Press, 2006

Stone, Ken, *The Queer Bible Commentary – 1 and 2 Samuel*, London: SCM Press, 2006

Stone, Ken (red.), *Queer Commentary and the Hebrew Bible*. London: Sheffield Academic Press, 2001

Tolmie, D. Francois., *Narratology and Biblical Narratives: A Practical Guide*, Bethesda: International Scholars Publications, 1999

4.3 Elektroniska källor

http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik_-_kategorier/barn/bibel_for_barn.ecp?product_category_id=-1,-1,-1,1796,-1,-1 (Avläst: 2012-04-20).

http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik_-_kategorier/barnbiblar/de_yngstas_bibel.ecp?product_category_id=1811 (Avläst: 2012-04-20).

http://webbshop.verbum.se/cordia/webbutik__kategorier/barnbiblar/de_yngstas_bibel.ecp?product_category_id=2352 (Avläst: 2012-04-20).

http://webbshop.verbum.se/verbum/webbutik_-_kategorier/webbutik_-_kategorier/barn/bibel_for_barn.ecp?product_category_id=2348&wildparam1=isbn=978-91-52619926*&serialno=978-91-52619926 (Avläst: 2011-12-19).

<http://zondervan.com/9780310709626> (Avläst: 2011-12-19).

5. Bilagor

Bilaga 1: Bibel 2000, 1 Samuelsboken kap. 18-20

Kapitel 18: ¹Efter samtalet mellan David och Saul blev Jonatan innerligt fäst vid David; han älskade honom lika högt som sitt eget liv. ²Från den dagen tog Saul David till sig och lät honom inte återvända hem. ³Jonatan slöt ett förbund med David; han älskade honom lika högt som sitt eget liv. ⁴Han tog av sig manteln han bar och gav den åt David, liksom sina övriga kläder och till och med svärdet, bågen och bältet. ⁵Och David lyckades så väl med alla uppdrag han fick att kungen gjorde honom till befälhavare. Både folket och Sauls närmaste män tyckte att det var ett bra beslut.

⁶Då hären kom tillbaka efter att David hade dödat filistén gick kvinnorna i Israels alla städer ut för att titta, och danserskor mötte kung Saul med glädjerop och tamburiner och tresträngade lyror. ⁷De jublande kvinnorna sjöng:

Saul har slagit tusen,

David tio tusen.

⁸Saul tog mycket illa upp, och i sin förbittring sade han: ”Åt David ger de tio tusen och åt mig tusen. Nu fattas honom bara kungamakten.” ⁹Från och med nu hade Saul ögonen på David.

¹⁰Följande dag överfölls Saul av en ond ande från Gud och bar sig åt som en besatt inne i sitt hus. David spelade lyra, som han brukade göra varje dag. Saul hade ett spjut i handen ¹¹och höjde det. ”Jag skall nagla fast David vid väggen”, tänkte han, men David vek undan två gånger. ¹²Då blev Saul rädd för honom, eftersom Herren var med David men hade vänt sig från honom själv. ¹³Han ville inte längre ha David i sin närhet utan gav honom befälet över tusen män. David ledde sina män i strid ¹⁴och lyckades väl i alla sina företag, ty Herren var med honom. ¹⁵Saul såg hans stora framgångar och blev skrämmd, ¹⁶men alla i Israel och Juda älskade David, som ledde dem i striden.

¹⁷Saul sade till David: ”Min äldsta dotter Merav, henne ger jag dig till hustru, om du visar dig tapper i min tjänst och utkämpar Herrens krig.” Saul tänkte nämligen att filisteerna skulle döda David, så att han slapp göra det själv. ¹⁸David svarade: ”Hur skulle en man som jag, med min härstamning, kunna bli kungens måg?”

¹⁹När nu tiden var inne för David att få Sauls dotter Merav till hustru, blev hon i stället bortgift med Adriel från Mechola. ²⁰Men Sauls dotter Mikal blev kär i David, och då man

berättade det för Saul tyckte han att det var bra. ²¹Han tänkte: ”Jag ger honom Mikal: hon skall bli ett lockbete som gör honom till ett lätt byte för filisteerna.” Därför erbjöd han nu för andra gången David att bli hans måg. ²²Han befallde sina närmaste män att i förtroende säga till David: ”Du står högt i gunst hos kungen, och vi tycker alla om dig. Du skall bli hans måg!” ²³När Sauls män anförtrodde David detta svarade han: ”Tror ni det är så lätt att bli kungens måg? Jag är ju en fattig och obetydlig man.” ²⁴De berättade för Saul vad David hade sagt, ²⁵och Saul sade: ”Hälsa David att den enda brudgåva kungen begär är förhudarna från 100 filisteer som en hämnd på sina fiender.” Saul räknade med att filisteerna skulle döda David. ²⁶Sauls män framförde hälsningen till David. Han tyckte att det var bra att få bli kungens måg på sådana villkor. Innan tiden var gången ²⁷drog han ut med sina män. Han slog ihjäl 200 filisteer och tog med sig deras förhudar och lämnade dem allesammans åt kungen för att få bli hans måg. Då gav Saul honom sin dotter Mikal till hustru.

²⁸Nu insåg Saul att David hade Herren på sin sida och att hela Israel älskade honom. ²⁹Kungens fruktan för honom växte alltmer, och för all framtid blev han Davids fiende. ³⁰Filisteernas befälhavare gjorde nya anfall, men varje gång de drog i strid var David mer framgångsrik än någon annan av Sauls män, och hans namn blev vida berömt.

Kapitel 19: ¹Saul talade med sin son Jonatan och med sina närmaste män om sin avsikt att döda David. Men Jonatan var mycket fäst vid David ²och varskodde honom. ”Saul vill döda dig”, sade han. ”Var därför på din vakt i morgon bitti, göm dig och håll dig dold. ³Själv skall jag göra sällskap med min far ut på fälten där du håller till och tala med honom om dig. Om jag då får reda på något skall jag låta dig veta det.” ⁴Jonatan talade väl om David inför sin far och sade: ”Kungen får inte göra sin tjänare något orätt – David har ju aldrig gjort något orätt mot dig, utan du har haft stor nytta av hans tjänster. ⁵Han satte sitt liv på spel då han slog ihjäl filistén, och Herren gav Israel en stor seger. Du såg det själv och gladdes dig. Varför skulle du då låta oskyldigt blod flyta och döda David utan anledning?” ⁶Saul lyssnade till Jonatan och svor vid Herren: ”Så sant Herren lever, David skall inte dödas.” ⁷Då kallade Jonatan på David och berättade om samtalet. Han tog med sig David till Saul, och så var David åter i tjänst hos kungen som förut.

⁸Kriget blossade upp på nytt, och David ryckte ut mot filisteerna och tillfogade dem ett stort nederlag och drev dem på flykten.

⁹En gång när Saul satt i sitt hus med spjutet i handen och David spelade, föll en ond ande från Herren över honom, ¹⁰och han försökte nagla fast David vid väggen med sitt spjut. Men David vek undan för honom, och spjutet träffade väggen. David flydde och lyckades

undkomma. Redan samma natt ¹¹sände Saul några män till Davids hus för att bevaka honom och döda honom på morgonen. Men Mikal, Davids hustru, varnade sin man: ”Du måste sätta dig i säkerhet redan i natt, annars är du en död man i morgon.” ¹²Hon firade ner David från fönstret, och han flydde och lyckades undkomma.

¹³Mikal tog nu husguden och lade den i sängen, placerade en getfäll vid huvudändan och lade täcket ovanpå. ¹⁴När Sauls utsända skulle hämta David sade hon att han låg sjuk. ¹⁵Männen fick då order att själva gå in till David. ”Bär honom i sängen hit till mig”, sade Saul, ”så att jag kan döda honom.” ¹⁶När de kom in upptäckte de husguden som låg i sängen och getfällerna vid huvudändan. ¹⁷”Varför har du lurat mig så här?” sade Saul till Mikal. ”Du har hjälpt min fiende att komma undan!” Mikal svarade att David hade sagt: ”Hjälp mig i väg, annars måste jag döda dig.”

¹⁸När nu David hade flytt och klarat sig undan kom han till Samuel i Rama och berättade för honom om allt som Saul hade gjort honom. Tillsammans gick de sedan till Najot och stannade där. ¹⁹Då Saul fick veta att David var i Najot vid Rama ²⁰skickade han folk för att gripa honom. De fann en skara profeter i extas, och Samuel stod där som deras anförare. Då föll Guds ande över kungens män, så att också de råkade i extas. ²¹När man berättade detta för Saul sände han i väg nytt folk, men också de råkade i extas. Saul skickade en tredje grupp, men det gick likadant för dem. ²²Han begav sig då själv till Rama, och när han kom till Stora brunnen i Seku frågade han var Samuel och David var. Man sade att de var i Najot vid Rama, ²³och han gick vidare dit, men också han greps av Guds ande och fortsatte i profetisk hänryckning hela vägen fram till Najot. ²⁴Också han kastade av sig kläderna och betedde sig som de andra profeterna inför Samuel; hela dagen och hela natten låg han där naken. Det är därför man brukar säga: ”Hör Saul också till profeterna?”

Kapitel 20: ¹David flydde från Najot vid Rama och kom till Jonatan och sade: ”Vad har jag gjort för ont? Vad är det för brott som din far anklagar mig för, eftersom han vill döda mig?” – ²”Nej, nej”, svarade Jonatan, ”du skall inte dö! Min far företar sig aldrig något, stort eller smått, utan att tala om det för mig. Varför skulle han då hemlighålla detta? Det är otänkbart.” ³Men David försäkrade med ed: ”Din far vet mycket väl hur fäst du är vid mig. Därför vill han hålla dig utanför det här, så att du slipper oroas. Så sant Herren lever och så sant du själv lever, det är inte mer än ett steg mellan mig och döden.” ⁴Jonatan sade: ”Allt vad du vill skall jag göra för dig.” ⁵David svarade: ”I morgon är det nymånadsfest, och då skulle jag egentligen sitta till bords med kungen. Men låt mig i stället gå och gömma mig ute på fälten tills kvällen kommer. ⁶Om din far saknar mig, så säger du att jag bad dig om lov att göra ett

hastigt besök hemma i Betlehem, eftersom man just firar det årliga offret där för hela släkten.
⁷Om kungen svarar: 'Bra!' kan jag vara lugn. Men om han visar vrede, då förstår du att han är fast besluten att röja mig ur vägen. ⁸Gör detta för mig, din tjänare – du har ju slutit ett förbund med mig inför Herren. Om jag har förbrutit mig är det du som skall döda mig; utlämna mig bara inte till din far." – ⁹"Aldrig i livet", svarade Jonatan. "Om jag märker att min far har bestämt sig för att röja dig ur vägen, så talar jag naturligtvis om det för dig." ¹⁰David frågade: "Vem skall underrätta mig om Saul ger dig ett bryskt svar?" – ¹¹"Kom med mig", sade Jonatan, och båda gick tillsammans ut på fälten.

¹²Jonatan sade: "Vid Herren, Israels Gud, i morgon skall jag försöka komma underfund med min fars avsikter. Du skall se att han är vänligt stämd mot dig, men om han inte är det skickar jag bud till dig och varnar dig. ¹³Vill han ditt fördärv, då må Herren straffa mig, nu och framgent, om jag inte varnar dig, så att du kan fly och sätta dig i säkerhet. Må Herren vara med dig, så som han har varit med min far. ¹⁴Så länge jag lever måste du vara barmhärtig mot mig, liksom Herren är barmhärtig, och efter min död ¹⁵får du aldrig upphöra att visa barmhärtighet mot min släkt. När Herren utplånar alla Davids fiender från jordens yta ¹⁶får Jonatans namn inte utplånas ur Davids släkt. Om så sker, må Herren ta hämnd på David." ¹⁷Så bekräftade Jonatan åter sin kärlek till David med en ed, ty han älskade honom lika högt som sitt eget liv.

¹⁸"I morgon är det nymånadsfest", fortsatte Jonatan, "då märks det att du är borta när din plats står tom. ¹⁹Men i övermorgon skall du gå ner till det ställe där du gömde dig förra gången och stanna vid kullen, ²⁰och då kommer jag och skjuter pilar åt det hållet, som om jag sköt till måls. ²¹Jag skickar en pojke att leta efter pilarna, och om jag då ropar till honom: 'Den ligger längre hitåt, hämta den!' då kan du komma fram och känna dig lugn, då är det ingen fara å färde, så sant Herren lever. ²²Men om jag ropar åt pojken: 'Pilen ligger längre bort!' då måste du ge dig av, då sänder Herren i väg dig. ²³Vad vi har lovat varandra, du och jag, det vakar Herren över för all framtid." ²⁴Så gömde sig David där ute på fälten.

Nymånadsfesten kom, och kungen slog sig ner för att äta. ²⁵Han satt på sin vanliga plats vid väggen. Jonatan satte sig mitt emot honom och Avner vid sidan om Saul. Men Davids plats stod tom. ²⁶Saul sade ingenting den dagen, han tänkte: "Det har nog hänt honom något så att han är oren. Ja, säkert är han oren." ²⁷Men då Davids plats stod tom också på andra dagen av festen frågade Saul sin son Jonatan: "Varför har inte Jishajs son kommit till måltiden vare sig i går eller i dag?" ²⁸Jonatan svarade: "David bad mig om lov att gå till Betlehem, ²⁹han sade: Låt mig få gå, vår släkt håller offerfest i staden, och mina bröder vill att jag skall vara med. Om du är min vän, låt mig då slippa i väg, så att jag får träffa mina bröder.

– Det är därför han inte har kommit till kungens bord.”³⁰ Då blev Saul rasande och for ut mot Jonatan: ”Din horunge! Var det inte det jag visste, att du hänger ihop med den där Jishajs son och drar skam över både dig själv och din slinka till mor.”³¹ Så länge Jishajs son trampar denna jord, så länge blir du aldrig kung i landet. Skicka nu efter honom. Han måste dö.” –³² ”Varför skall han dödas?” frågade Jonatan. ”Vad har han gjort?”³³ Då höjde Saul sitt spjut för att spetsa honom, och nu förstod Jonatan att hans far var fast besluten att döda David.³⁴ I vredesmod rusade han upp och lämnade bordet, och denna andra dag av festen åt han ingenting. Så upprörd var han över Sauls skändliga behandling av David.

³⁵Nästa morgon gick Jonatan ut på fälten, så som han hade avtalat med David. Han hade en liten pojke med sig³⁶ och sade till honom: ”Spring och leta rätt på pilarna som jag skjuter!” Pojken sprang, och Jonatan sköt en pil över honom.³⁷ Men när pojken kom fram till den plats där pilen slagit ner ropade Jonatan efter honom: ”Den ligger längre bort.”³⁸ Skynda dig och spring, stanna inte!” Pojken plockade upp pilen och kom tillbaka med den till sin herre.³⁹ Han anade ingenting, men Jonatan och David visste vad det gällde.⁴⁰ Sedan lämnade Jonatan sina vapen till pojken och sade åt honom att ta med dem till staden.⁴¹ När han gått reste sig David från sitt gömställe vid kullen och föll ner med ansiktet mot jorden och hälsade Jonatan tre gånger. De kysste varandra under tårar, och till slut grät David våldsamt.⁴² Då sade Jonatan till honom: ”Farväl. Vi båda har svurit varandra en ed i Herrens namn: Herren skall vaka över förbundet mellan mig och dig och mellan våra efterkommande för all framtid.”⁴³ Så gick David sin väg medan Jonatan återvände till staden.

Bilaga 2: Bibel för barn, David och Jonatan, s. 106.

Saul hade en son som hette Jonatan. Han och David blev de allra bästa vänner. De lovade varandra att alltid hålla ihop.

Efter segern över filistéerna fick David mer beröm av folket än Saul. Då blev Saul avundsjuk på David. Han talade med sin son Jonatan och med alla sina tjänare om att döda David.

Men Jonatan varnade David och sa: ”Min fader Saul försöker döda dig. Var försiktig i morgon och håll dig gömd, så ska jag tala om dig med min far.”

Saul lyssnade till allt gott Jonatan sa om David och lovade att inte döda honom. Och så fick David vara i kungens tjänst som förut.

Men de onda tankarna kom tillbaka till Saul. Medan David spelade lyra försökte Saul med sitt spjut spetsa fast honom vid väggen. David lyckades fly och kom undan samma natt.

Jonatan sökte upp David på hans gömställe, och de kramade varandra och grät och lovade att alltid vara vänner.

Bilaga 3: De yngstas bibel, "Bästa vänner", s. 181-185

Kung Saul blev på dåligt humör. Hans tjänare bad David komma och spela harpa för kungen.

Kung Saul blev så glad av musiken, att han bad David att komma och bo hos honom i slottet.

David blev god vän med kung Sauls son, prins Jonatan, och Jonatans syster som hetter Mikal.

David vann många strider åt kungen. Folket sa att David var en bättre krigare än kungen. Kungen blev väldigt arg och avundsjuk för det. *Alla tycker mer om David än om mig*, tänkte han.

Kung Saul blev så arg att han kastade ett spjut mot David, men som tur var klarade David sig.

En dag varnade Jonatan David och sa: "Du måste fly långt härifrån." De lovade varandra att alltid vara bästa vänner.